

PKK/YPG'NİN SURİYE'DE DEVLET HAYALI

CAN ACUN

SETA dış politika araştırmaları alanında araştırmacı olarak çalışmaktadır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Kanada'da "Kültürlerarası Diyalog" çalışmalarında bulunmuştur. Mısır'da Kahire-Türkiye Araştırmaları Merkezi'nde ve SETA Kahire'de Mısır üzerine çalışmalar yürütmüştür. Halen SETA Ankara'da Suriye, Irak ve Libya üzerine araştırmalar yapmaktadır. İlgili alanları içerisinde çatışma bölgeleri ve devlet dışı silahlı örgütler bulunmaktadır. Suriye Gündemi ve ilgili platformların genel yayın yönetmenliğini de sürdürmektedir.

KUTLUHAN GÖRÜCÜ

Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezundur. Yüksek lisans eğitimini de Kocaeli Üniversitesi Siyasi Tarih Bölümü'nde 'Suriye Savaşı Boyunca Suriye Türkmenleri (2011-2021)' başlıklı tez ile tamamlamıştır. SETA Dış Politika Direktörlüğü'nde çalışmaktadır. Ayrıca Suriye Gündemi internet sitesinde baş editörlük yapmaktadır. Çalışma alanları Suriye savaşı, devlet dışı silahlı aktörler, Türkmenler ve DEAŞ'tır.

COPYRIGHT © 2023

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları 233
I. Baskı: Mayıs 2023
ISBN: 978-625-8322-82-8

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 9885 | Faks: 202 223 6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM
Tel: +32 2 313 39 41

PKK/YPG'NİN SURIYE'DE DEVLET HAYALİ

Can Acun, Kutluhan Görücü

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

GİRİŞ | 9

PKK/YPG'NİN SURİYE'DEKİ TARİHSEL VARLIĞI | 13

PKK/KCK'NİN SURİYE YAPILANMASI OLAN PYD'NİN KURULUŞU | 15

SURİYE'DE HALK AYAKLANMASI VE PYD | 19

PKK/YPG'NİN SURİYE'DE GENİŞLEMESİ | 23

TÜRKİYE'NİN PKK/YPG'YE YÖNELİK SURİYE OPERASYONLARI | 29

Fırat Kalkanı Harekatı | 29

Zeytin Dalı Harekatı | 31

Barış Pınarı Harekatı | 32

SURİYE DEMOKRATİK GÜÇLERİ | 37

Kuruluş | 37

Formel Yapı | 38

Askeri Mevcudiyeti | 42

ABD Gözünden Askeri Varlığı | 43

Saha Gerçekleri Işığında Askeri Mevcudiyeti | 46

Askeri Kapasitesi | 47

PYD/YPG'NİN KONTROL ETTİĞİ BÖLGELERDE YÖNETİM
VE ÖZERKLİK GİRİŞİMLERİ | 49

Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi | 51

Suriye Demokratik Konseyi (SDK) | 53

YPG/SDG'NİN FİNANS KAYNAKLARI | 57

Petrol Kaynakları | 58

Doğal gaz Kaynakları | 61

Su Kaynakları, Tarımsal Üretim ve Hidroelektrik Üretim Kapasitesi | 61

**PKK/YPG'NİN SURİYE GEÇİCİ HÜKÜMETİ KONTROLÜNDEKİ
BÖLGELERE YÖNELİK TERÖR SALDIRILARI | 65**

DEMOGRAFİK DEĞİŞİM STRATEJİSİ | 71

ÇOCUKLARI ZORLA SİLAHALTINA ALMA STRATEJİSİ | 73

SONUÇ | 75

ÖZET

PKK'nın Suriye yapılanması olan PYD, 2011'de başlayan halk ayaklanmasından faydalanıp rejim ile anlaşmalı bir şekilde askeri birliklerini teşkil ederek YPG ve YPJ'yi (Kadın Koruma Birlikleri) oluşturmuş, Afrin, Ayn el Arab ve Kamışlı kentlerini büyük ölçüde kontrol etmeye başlamıştır. Rejim desteğiyle birlikte muhalif Kürt unsurları ortadan kaldıran PKK, kontrol ettiği bölgelerde varlığını tahkim etmiştir. DEAŞ'ın Suriye sahasında da varlık göstermesiyle PKK için fırsat alanı oluşmuştur. DEAŞ'ın Ayn el Arab'a yönelmesiyle birlikte ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyonun desteğini alan YPG/PYD, DEAŞ'a karşı ilerleyerek Suriye'nin kuzeyinde ve doğusunda hakimiyet kurmuştur. Bu süreçte ABD, Türkiye'nin terör örgütü olarak kabul ettiği YPG/PYD'ye verdiği desteği kamufle etmek adına bazı Arap unsurların da yer aldığı Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kuruluşuna öncülük etmiştir. Böylelikle terör örgütü PKK/YPG, meşru bir aktör haline getirilmek istenmiştir. Ancak Türkiye bu duruma göz yummayarak Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı gibi askeri hareketlerle Suriye'de terör örgütü DEAŞ ve PKK/YPG ile sahada mücadele yoluna girmiştir.

Türkiye'nin gerçekleştirdiği askeri operasyonlara rağmen ABD öncülüğündeki Batı dünyası, PKK/YPG'yi desteklemeyi sürdürmüştür. Bölgede düzenli bir yönetim inşa edilmesi adına yalnızca askeri değil, sivil alanlarda da destekler ortaya konulmuştur. Bu bağlamda geçmişte ilan edilen özerklik girişimleri, 2018'de Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi adı altında yekpare bir yapıya dönüştürülmüştür. Söz konusu yapılanma, ismiyle dahi PKK/YPG'nin Suriye'ye dair hedef-

lerini açıkça ortaya koymaktadır. Mevzubahis yönetime rağmen PKK/YPG, terör örgütü kimliğini korumaktadır. Bu terör örgütü bölgede; çocukların savaştırılması, tehir, yargısız infaz ve mülke el koyma başta olmak üzere çok sayıda savaş ve insan hakları suçu işlemeyi sürdürmektedir. Bu rapor, PKK'nın PYD'den, SDG ve Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ne evrilen sürecini, PKK'nın işlediği savaş ve insan hakları suçlarını, askeri mevcudiyetini, tahakküm altına aldığı doğal kaynakları ve Türkiye'nin PKK/YPG'ye karşı gerçekleştirdiği askeri hareketleri ele almaktadır. Çalışma bu yönüyle PKK/YPG'nin anlaşılması ve analiz edilmesi noktasına dönük önemli bir çabanın ürünüdür. Ayrıca söz konusu çalışma, literatürdeki öncü çalışmalardan birini teşkil etmektedir.

GİRİŞ

Ortadoğu coğrafyasında güç oyunları her daim çatışmaların ve kaosun esareti altında şekillenirken, Türkiye açısından da benzer bir durumdan söz etmek mümkündür. Hem bölgesel aktörler hem de küresel güçler açısından Ortadoğu'da çıkarların muhafazası için vekil unsurların kullanılması ise teamül haline gelmiştir. Bu bağlamda bir terör örgütü olarak PKK'nın Türkiye'deki varlığı ardından ise Suriye, Irak ve İrandaki alt örgütlenmelerinin ortaya çıkışı, gücün doğasına ilişkin mücadelenin Türkiye'ye bakan sayfasında neşet etmiştir denilebilir.

1970'lerin sonlarında ortaya çıkan PKK, esasında 1979'da Suriye'ye kaçan Abdullah Öcalan'ın Suriye muhaberatı tarafından himaye altına alınınca gerçek bir teşkilat yapısına büründürülmüş ve bir vekil unsur olarak misyon kazanmış bir terör örgütüdür. Daha sonra örgüt Irak ve İran'a da taşınmış, Ortadoğu'da Türkiye-Irak-Suriye-İran karesinde güç mücadelesinin aparatı haline getirilmiştir. PKK'nın Suriye alt örgütlenmesi olan PYD ise yine bu ilişkiler ve rekabet ağında varlık bulmuştur. PYD, Türkiye'nin baskısıyla PKK'ya desteğini geri çeken Suriye'de rejime karşı Eylül 2003'te kurularak, adeta uyumaya bırakılmış bir yapılanma olarak tutulmuştur. Ancak 2011'de Suriye'de Arap Baharı'nın bölgesel dinamikleri altında başlayan iç savaşla birlikte denklem yeniden değişmiş ve bu yapı uykusundan uyandırılarak harekete geçirilmiştir.

Terör örgütü PKK'nın Suriye yapılanması bir anda YPG adıyla silahlı birlikler oluşturup Afrin, Ayn el Arab ve Haseke bölgelerinin kontrolünü eline alarak kantonlar kurmuştur. Esasında Suriye rejiminin hem muhaliflere hem de Türkiye'ye

karşı bir denge unsuru olarak PYD/YPG'yi desteklediği görülmektedir. Nihayetinde rejim riskli de olsa PKK kartını yeniden sahaya sürmek durumunda kalmıştır. PYD/YPG bu dönemde sahada temizlik yaparak öncelikle kendisine muhalif olan Kürt unsurları hedef alıp tasfiye etmiş, ardından da rejimle birlikte muhaliflere karşı çatışmalara girmiştir. PKK, Suriye'de yaşanan gelişmeleri büyük bir fırsat olarak okumuştur. Hem Kandil'de varlığını devam ettiren KCK yapılanması, hem de İmralı'da Abdullah Öcalan ve Türkiye'deki siyasal uzantıları PYD/YPG'yi ana hareket noktası olarak görmüşlerdir. Türkiye'deki 2013-2015 arasında yürütülen "Çözüm Süreci"nden de yararlanılarak örgüt, Suriye'yi merkez hedef olarak görmüştür.

DEAŞ'ın Irak'tan bölgeye girmesiyle Suriye iç savaşının doğası değişirken, PKK/YPG ile DEAŞ arasında Ayn el Arab gibi bölgelerde başlayan çatışma sonrasında ABD ile PKK/YPG arasında adım adım ilerleyen bir angajman başlamış ve böylece ABD, PKK/YPG'ye rejimle olan ilişkisini ikame eden bir himaye sağlamıştır. ABD'li karar alıcılar PKK/YPG'yi Suriye'de DEAŞ'a karşı kullanılacak bir kara gücü olarak görmüş, Türkiye'nin tüm itirazlarına rağmen bu terör örgütüne önce hava desteği, ardından silah-mühimmat ve eğitim vermeye başlamış ve nihayetinde bölgeye ABD askerilerini de konuşlandırarak PKK/YPG ile birlikte hareket etmişlerdir. ABD bunun ardından da DEAŞ'ın elinde bulunan bölgeleri PKK/YPG'nin ele geçirmesi adına bir dizayn yaparak terör örgütünün kantonlar arasında toprak bütünlüğünü sağlaması ve Doğu Akdeniz'e kadar ulaşacak bir kuşak oluşturması için çaba sarf etmiştir.

Burada amacının sadece DEAŞ ile mücadele etmek olmadığı açıktır. Rakka ve Deyrezzor'dan Menbiç ve Afrine kadar uzanan yaklaşık 50 bin kilometrekarelik bir alanda terör örgütü PKK/YPG'ye Suriye Demokratik Güçleri (SDG) çatısı altında bazı Arap unsurları da entegre ederek bir devletçik oluşturacak bir harekete girişilmiştir. DEAŞ'ın büyük ölçüde tasfiye edilmesi sonrasında da buradaki terör varlığına yatırım yapılmaya devam edilmesi, ABD'nin yönlendirmesiyle Avrupalı devletlerin de bu varlığa destek vermesi ve arka planda İsrail'in de süreci desteklemesi Türkiye açısından dikkat edilmesi gereken bir fotoğrafı netleştirmektedir. "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" olarak isimlendirilen bu çaba, bürokratik unsurları, askeri yapılanması, demografik mühendisliği ve ilişkiler ağıyla bir devletçik gibi hareket etme çabasıdır ve bu yapılanmayı resmiyete kavuşturmak adına fırsat kollamaktadır. Ancak Türkiye'nin gerçekleştirdiği sınır ötesi askeri hareketlerle devlet kurma hayali şuan için büyük yara almıştır.

Türkiye'de 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişiminin belirleyici faktörlerinden birisi de Suriye olmuştur. Türkiye çok uzun yıllardır zor bir coğrafyada

istikrarını muhafaza ederek büyük devlet olma mücadelesi verirken, son yıllarda attığı adımlarla küresel bir aktör olmaya doğru da adım adım ilerlemektedir. Türkiye'ye ve Türkiye'nin küresel güç olma idealine karşı terör her daim bir araç olarak tezahür etmiştir. Bilhassa Ortadoğu'da ve Türkiye'nin hinterlandı olan yakın coğrafyada yaşanan büyük güç mücadelesi bağlamında Türkiye'yi denklem dışına itmek isteyen güçler özellikle PKK ve FETÖ terör yapılanmalarını destekleyip, araçsallaştırmaktadır. Bu bağlamda FETÖ tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan 15 Temmuz darbe girişiminde amaçlananlardan birisinin, Türkiye'nin aykırı görülen ve hazmedilemeyen yeni dış politikasının tersine çevrilmesi ve Suriye'de yoktan var edilmek istenen terör devletine müdahalenin engellenmesi olduğu söylenebilir.

Darbe girişimi öncesinde PKK tarafından Aralık 2015-10 Mart 2016 tarihleri arasında hendek kalkışması yapılırken yine, DEAŞ ve PKK terör örgütleri eş zamanlı şekilde terör saldırıları gerçekleştirmeye başlayarak adeta darbeye zemin hazırlamaya çalışmışlardır. Türkiye'nin birçok büyük kentinde siviller hedef alındığı gibi etnik ve mezhebi fay hatlarını tetiklemeye yönelik bir strateji de izlenmiştir. Ancak darbe girişimi sonrasında güvenlik bürokrasinin FETÖ'den temizlenmesi ve etkili tedbirlerin uygulanmasıyla terör örgütlerinin faaliyetleri büyük ölçüde tasfiye edilmiştir.

Türkiye'nin 15 Temmuz'un hemen akabinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ortaya koyduğu kararlı siyasi iradeyle birlikte yeni bir güvenlik doktrini inşa ederek Suriye'de sınır ötesi büyük bir askeri hareket başlatması esasında Türkiye'nin içinde ve civarında terör örgütlerini desteklemeye dönük bu çabaya karşı verilmiş bir yanıttır. 15 Temmuz bu bağlamda büyük bir milat olmuştur. FETÖ'nün başta güvenlik bürokrasisi olmak üzere sızmış olduğu stratejik kurumlardan temizlenmesi, yine DEAŞ ve PKK/YPG terör örgütlerine karşı başlatılan proaktif mücadele, yeni yüzyılda terörle mücadele bağlamında Türkiye'yi küresel bir güce dönüştürecek, siyasetin de belirleyici paradigması olarak karşımızda durmaktadır. Bu bağlamda Türkiye zor bir coğrafyada ayakta kalabilmek için, aleyhine oynanan oyunlara karşı gerekli hamleleri yapmaktadır.

Yukarıda zikredilen saikler çerçevesinde PKK/KCK'nın Suriye'deki kolu olan SDG/YPG'yi anlamak ve anlamlandırabilmek ve Türkiye'nin oyun bozucu karşı hamlelerini analiz edebilmek hem Türk kamuoyu açısından hem de uluslararası literatürde Türkiye'nin tezlerinin doğru anlaşılması açısından önem arz etmektedir. "Devlet Kurma" başlıklı rapor ile bu çabaya katkı sunmak istenmektedir.

Raporda terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan PYD yapılanmasının serencamı aktarılıp örgütün silahlı yapılanması olan YPG'nin adım adım oluşturul-

masıyla birlikte rejimle iş birliği halinde ilan ettiği kantonlar ele alınacak, ardından da DEAŞ ile mücadele görüntüsü adı altında ABD ile kurulan angajman ve SDG'ye evrilen süreç işlenecektir. SDG çatısı altında kurulan “Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi” irdelenip yine SDG'nin askeri yapılanması ve kapasitesi ile birlikte, Türkiye'nin karşı askeri hamleleri detaylandırılacaktır. Sözde özerk yönetimin ve SDG'nin finansman kaynakları ele alınıp, gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri ve terör saldırıları da tüm detaylarıyla birlikte bu raporda ilk kez kamuyu ile paylaşılmış olacaktır.

PKK/YPG'NİN SURİYE'DEKİ TARİHSEL VARLIĞI

2011'de başlayan Suriye Devrimi'ni bir fırsat olarak gören PKK terör yapılanması, daha önce de bölgede faaliyet yürütmek için oluşturduğu alt örgütlenme olan PYD/YPG'yi¹ kullanarak Afrin, Ayn el Arab ve Haseke bölgelerinde çeşitli alanlarda kontrol sağlamıştır. Bu bölgelerde Esed rejimine bağlı güçlerin PKK ile birlikte hareket ettiği görülmüş ve rejime bağlı askeri güçlerin muvazaalı şekilde bölgeden çekilirken örgüte ağır silah yardımı yaptığına yönelik ciddi bulgulara rastlanmıştır. Suriye'nin kuzeyi, Türkiye-Suriye sınırını ve Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi'nin kontrolünde olan bölgelerle Rabia-Sincar üzerinden Irak-Suriye sınır hattını oluşturması nedeniyle jeopolitik açıdan önemlidir.²

Aynı zamanda Arapların ve Kürtlerin yoğunluklu olarak yaşadığı Suriye'nin kuzeyi ve doğusunda önemli petrol yatakları da bulunmaktadır. Bölgenin stratejik önemi bağlamında Suriyeli muhaliflere karşı Esed rejimi ile PYD/YPG arasında bir ortaklık inşa edilmiştir. Haseke ve Kamışlı gibi kentlerde iki yapının da bir arada varlık gösterdiği bir formül oluşturulmuştur. PYD/YPG'nin rejimin desteği karşılığında, Suriye muhalefetesinin içinde yer alan Suriyeli Kürtleri hedef aldığı ve birçok önemli siyasi aktörü infaz

1 1990'lar boyunca Suriye'nin kuzeyinde var olmaya başlayan PKK, Suriye rejimi tarafından desteklenmiş, PKK'nın Türkiye'ye karşı desteklenmesine karşılık PKK'nın da yardımı ile Suriye Kürtleri rejim için tehdit olmaktan çıkarılmaya çalışılmıştır. Suriye rejimi, caydırıcılık oluşturmak ve Türkiye'nin siyasi ve iktisadi adımlarına karşı hamleler üretebilmek için kendi Kürt sorununu Türkiye'ye ihraç etmeye çalışmıştır. Ancak, Suriye Kürtleri üzerindeki etkisini artıran PKK, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin normalleşmeye başlaması ve Adana Mutabakatı ile birlikte yeni duruma yanıt vermiş ve Suriye kolu olarak 17 Ekim 2003'te PYD kurmuştur.

2. PKK/YPG'nin Suriye'deki Tarihsel Varlığı, PKK/KCK'nin Suriye Yapılanması olan PYD'nin Kuruluşu ve Suriye'de Halk Ayaklanması ve PYD başlıklı bölümler, Can Acun ve Bünyamin Keskin'in 20 Ocak 2017'de SETAda yayımlanan 'PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD/YPG' başlıklı raporunda yer almaktadır.

ettiği görülmüştür. Aynı zamanda PYD/YPG ve Esed rejimine muhalif Kürtlerin yaşadıkları bölgelerden toplu olarak sürüldükleri rapor edilmiştir. Başta Kürt Ulusal Konseyi (ENKS) gibi Kürt yapılar olmak üzere çok sayıda uluslararası insan hakları kuruluşu, söz konusu savaş suçlarını ve insan hakları ihlallerini ele alan raporlar yayımlamıştır.

2014'te DEAŞ'ın ortaya çıkması ve Suriye'nin kuzeydoğusunu hedef almasıyla birlikte PYD/YPG'nin bu örgütle çatışmaya başladığı görülürken, ABD liderliğinde oluşturulan Uluslararası Koalisyonun da 2014 ortalarından itibaren PYD/YPG'nin PKK terör örgütünün Suriye kolu olduğu gerçeğini görmezden gelerek bu alt örgütlenmeyle angajmana girdiği ve bu yapılanmayı DEAŞ ile mücadele bağlamında askeri ve ekonomik olarak desteklemeye başladığı görülmektedir. Terör örgütü YPG, ABD ve Uluslararası Koalisyondan aldığı desteği kendisine muhalif olan Suriyeli Kürtlere, Araplara ve Türkmenlere karşı kullanmış, Menbiç, Tel Abyad, Resulayn, Rakka ve Deyrezzor'da gerçekleşen DEAŞ'a yönelik askeri harekatlarda, DEAŞ ile ilgili olmayan yerel halkı da hedef alarak adeta demografik bir mühendislik çabasına girişmiştir. ABD ise PYD/YPG'nin sahadaki terör faaliyetlerini görmezden gelmektedir. ABD ile birlikte Fransa ve İngiltere gibi çeşitli ülkelerin PYD/YPG desteği kurumsallaşmaya başlarken, SDG adı altında bir çatı yapılanmaya gidilmiştir. Burada temel amaç Arapların da SDG içerisine entegre edildiğinin gösterilmesi, bu atılan adımların makyaj çalışmalarından öteye geçemediği görülmüştür.

SDG/YPG'nin tahakkümü altına almaya başladığı alanlarda özellikle Arapların ve Türkmenlerin etnik ayrımcılığa maruz bırakıldıkları ve terör örgütü tarafından birçok bölgeden zorunlu göçe tabi tutulmaya devam ettikleri görülmektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Af Örgütü gibi Batı menşeli insan hakları kuruluşları da SDG/YPG'nin ilgili savaş suçlarını ve insan hakları ihlallerini raporlaştırmasına rağmen, "DEAŞ ile mücadele" bağlamında Batı kamuoyunda oluşturulan algılar ve baskılar neticesinde bu örgütün işlediği suçlara ilişkin çalışma sayılarının giderek düştüğü gözlemlenmektedir.

Terör örgütü PKK/YPG, ABD'den aldığı destekle çoğunluğu Fırat Nehri'nin doğusunda olmak üzere yaklaşık elli bin kilometrekarelik bir alanda tahakküm kurarken, "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" adıyla kendisini siyasi ve hukuki bir entite olarak sunmaya çalışmaktadır. Bu bölgelerde siyasi ve idari yapılanmalar da oluşturan PKK/YPG, özellikle son yıllarda sistematik şekilde insan hakları ihlalleri yapmaya devam etmektedir. Yine SDG/YPG terör yapılanması kendisi için tehdit olarak gördüğü Suriye Geçici Hükümeti (SGH) tarafından kontrol edilen Afrin, Azez, el Bab, Tel Abyad ve Resulayn gibi bölgelere yönelik sistematik şekilde sivilleri hedef alan terör faaliyetlerine de devam etmektedir.

PKK/KCK'NIN SURİYE YAPILANMASI OLAN PYD'NİN KURULUŞU

Suriyeli Kürtler yaşadıkları coğrafi bölgenin öneminin yanı sıra etnik açıdan da Suriye'deki en büyük azınlıklardan birini oluşturmaları ve hak talepleri nedeni ile Esed rejimi tarafından tehdit olarak görülmüş ve özel takibe alınmışlardır. 2011 sonrasında ise PKK'nın Türkiye'ye karşı desteklenmesine karşılık PKK'nın da yardımı ile Suriye Kürtleri rejim için tehdit olmaktan çıkarılmaya çalışılmıştır. Suriye rejimi, caydırıcılık oluşturmak ve Türkiye'nin siyasi ve iktisadi adımlarına karşı hamleler üretebilmek için kendi Kürt sorununu Türkiye'ye ihraç etmeye çalışmıştır.³

Esed rejimi Türkiye'den kaçan Abdullah Öcalan'ı kendi ülkesinde ağırlarken ironik bir biçimde ülkenin kuzeyindeki Kürtlere karşı baskıcı ve ayrımcı politikalarına devam etmiş ve Öcalan'ı Suriye'deki Kürtlere karşı bir koz olarak elinde tutmaya çalışmıştır.⁴ Esed rejimi ayrıca Celal Talabani öncülüğündeki Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ile birlikte PKK'nın Irak'ın kuzeyinde üs kurması konusunda da çaba sarf etmiştir. Dahası, Şam yönetimi PKK'ya katılan Kürtleri askerlikten muaf tutmuştur.⁵ 1990'larda PKK'ya katılan Suriyeliler, örgüt içerisinde en büyük grup haline gelmiştir.⁶

3 Can Acun ve Hüseyin Öner, "İŞİD-PYD Çatışmasının Sıcak Cephesi: Kobani", *SETA Perspektif*, Ekim 2014.

4 "The Kurdish Democratic Union Party", Carnegie Middle East Center, 1 Mart 2012, <https://carnegie-mec.org/diwan/48526?lang=en>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2023).

5 Nihat Ali Özcan, *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, (ASAM Yayınları, Ankara: 1999).

6 Nihat Ali Özcan, "PKK Recruitment of Female Operatives", The Jamestown Foundation, 11 Eylül 2007, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4394#.VsQ7I_mLSM-, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

1991'deki Körfez Savaşı sonrasında ABD'nin Irak Kürtlerini Saddam'a karşı kullanma stratejisi bölgede bir alan yaratırken, PKK unsurları da bu bölgede kümelenmeye başlamıştır. Örgütün güç merkezi buraya doğru kayarken, İran ve Batılı ülkeler de örgüt üstünde daha fazla etkili olmaya başlamışlardır.⁷ Bu dönemde Türkiye'nin baskısı sonucu Lübnan, Bekâdaki PKK kamplarını kapatmış ancak Öcalan Suriye'de yaşamını sürdürmüştür. Suriye PKK'yı terör örgütü olarak tanımış olsa da Türkiye'ye karşı kullanmaya devam etmiştir. Nihayetinde 1998'de Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in Hatay'da yaptığı ve doğrudan Suriye'yi hedef alan sert açıklamalar⁸ ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in TBMM'de 1 Ekim 1998'de Türkiye'nin Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkının olduğunu ilan etmesi sonrası,⁹ İran ve Mısır'ın arabuluculuğunda 20 Ekim 1998'de Türkiye ile Suriye arasında Adana Mutabakatı imzalanmış ve akabinde Öcalan Suriye'den sınır dışı edilmiştir.¹⁰ Bu gelişmelere paralel olarak Suriye'deki PKK üyeleri ve uzantıları kovuşturmaya uğramış ve tutuklanmıştır.

Hafız Esed'in 10 Haziran 2000'de hayatını kaybetmesi sonrasında yerine oğlu Beşar Esed geçmiştir. Irak işgalinin devam ettiği bir dönemde, 2004'te Suriye'de Kürt bölgesi içinde yer alan Kamışlı'da bir futbol maçının ardından büyük olaylar patlak vermiş, gösteri ve çatışmalar Amude, Resulayn ve Deyrezzor gibi bölgelere de sıçrayarak bir kalkışmaya dönüşmüştür. Suriye rejiminin olayları kanlı bir biçimde bastırması sonucu bazı kaynaklara göre 30, bazı kaynaklara göre ise 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir.¹¹

Suriye Kürtleri üzerindeki etkisini artıran PKK, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin normalleşmeye başlaması ve Adana Mutabakatı ile birlikte yeni duruma yanıt vermiş ve Suriye kolu olarak 17 Ekim 2003'te PYD'yi kurmuştur.¹² Burada belirtilmesi gereken en önemli husus ise, PYD'nin kuruluşuna daha önceden karar verilmiş olmasıdır. Nitekim elde edilen bilgilere göre, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, 16 Şubat 2002'de avukatları aracılığı ile örgüt

7 "PKK Nasıl Kuruldu ve Güçlendi?", Al Jazeera Turk, 26 Aralık 2013.

8 "Her Şey Atilla Paşa'nın Gözdağı ile Başladı", *Hürriyet*, 14 Kasım 1998.

9 Süleyman Demirel 1 Ekim 1998'de TBMM yasama yılı açılışı münasebetiyle yaptığı konuşmadaki ilgili kısım şu şekildedir: "Esasen, Suriye, Türkiye'ye karşı açık bir husumet politikası izlemektedir, PKK terör örgütüne aktif destek sağlamayı sürdürmektedir. Tüm uyarılarımıza ve barışçı açılımlarımıza rağmen hasmane tutumundan vazgeçmeyen Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkımızı saklı tuttuğumuzu, sabrımızın taşmak üzere olduğunu bir kere daha dünyaya ilan ediyorum", Yasama Yılı Açılışlarında Cumhurbaşkanlarının Konuşmaları-2, 2011.

10 Hasan Duran, "Adana Protokolü Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri", *Ortaoğu Yılığ 2011*, der. Kemal İnat vd., (Açılım Yayınları, İstanbul: 2012).

11 James Brandon, "The PKK and Syria's Kurds", *Terrorism Monitor*, Cilt: 5, Sayı: 3, (Şubat 2007).

12 "The Kurdish Democratic Union Party".

yönetimine bu yapılanmanın kurulması talimatını vermiştir. Talimatın ardından PKK'nın 4-10 Nisan 2002'de gerçekleşen sekizinci kongresinde İran, Irak ve Suriye gibi ülkelerde kurulması hedeflenen yeni örgütlerle daha fazla insana ulaşılması amaçlanmıştır.

2011 sonrası dönemde Suriye'nin kuzeyinde gücünü artırarak en önemli aktörlerden birisi haline gelen bu örgüt 2003'te kurulmuş olsa da tarihçesi PKK'nın Suriye'de faaliyetlerine başladığı 1980'lerin ilk yıllarına kadar uzanmaktadır. Örgütün liderliğini 2003-2010 arasında Fuat Ömer yapmıştır. PYD örgütlenmesi Esed rejimi tarafından hoş karşılanmamış ve bu yapıya yönelik tutuklamalar gerçekleştirilmiştir. O süreçte yüzlerce PYD üyesinin tutuklandığı değerlendirilmektedir. Örgütün Salih Müslim'in de dahil olduğu birçok önde gelen ismi, Kuzey Irak'a kaçmak zorunda kalmış ve Kandil bölgesinde konuşlanmıştır. 2004'te PKK içindeki anlaşmazlık sonucu PYD ikiye bölünmüş ve Rekeftina Demokrat a Kurd ya Suri (Rekeftin)¹³ kurulmuş ancak kurucu lideri Kemal Şahin Şubat 2005'te Kuzey Irak'ta PKK tarafından öldürülmüştür.¹⁴

13 PKK'nın yoğun baskısı altında var olmaya çalışan Rekeftin Hareketi Esed rejimine karşı Şam deklarasyonuna destek vermiştir. Fevzi Şingar ve Nezhmet Muhammet hareketin mevcut liderleridir.

14 "Suriye'de Kürt Hareketleri", ORSAM, Rapor No: 127, Ağustos 2012.

SURİYE'DE HALK AYAKLANMASI VE PYD

2011'de Arap Baharı'nın da etkisiyle Suriye'de başlayan devrim hareketi Kürt gruplardan da destek görmüş, İslamcı Kürtlerle birlikte Gelecek Hareketi lideri Mişel Temmo gibi isimler ön plana çıkarak rejim karşıtı ayaklanmanın parçası olmaya başlamışlardır. Bunun karşısında kısa bir süre sonra Mişel Temmo evine baskın yapan maskeli kişilerce öldürülmesinden Temmo taraftarları Esed rejimini sorumlu tutmuştur.¹⁵ Bazı kaynaklarda ise Mişel Temmo cinayetinde PYD'nin parmağı olduğu iddia edilmiştir.¹⁶ Rejim muhalifi Kürtler zemin kaybederken, Esed rejimiyle ilişkileri iyi tutan PYD ön plana çıkmaya başlamış ve bizzat PYD lideri Salih Müslim'in de ifade ettiği gibi, rejimle aralarında *de facto* bir anlaşma olduğu görüntüsü oluşmuştur.¹⁷

Merkezi Kamışlı olan PYD, 2011 boyunca Afrin, Ayn el Arab ve Haseke bölgelerinde etkili bir şekilde örgütlenmiştir. 2011'de başlayan Suriye krizinin yol açtığı kaosta Esed rejiminin desteği, PKK/KCK örgütünün ülkenin kuzeyinde PYD adı altında hızla örgütlenmesine, silahlı militan sayısını artırmasına ve idari yapılar teşkil etmeye başlamasına zemin hazırlamıştır. Esed rejimi ilk etapta geçmişte tutuklayıp serbest bıraktığı ve ülkeye girişini yasakladığı PYD lideri Salih Müslim'i Suriye'ye davet etmiş ve hapishanelerdeki PYD mensuplarını serbest

15 "Syria Security Forces 'Open Fire at Kurd's Funeral'", BBC, 8 Ekim 2011.

16 "The Kurdish Democratic Union Party".

17 Eric Bruneau, 13 Kasım 2011; Rudaw, 20 Ocak 2012.

birakmaya başlamıştır.¹⁸ Müslim'le gerçekleştirilen görüşmelerin ardından PKK/KCK'nın Suriye'deki varlığı desteklenmiş ve örgütün PYD çerçevesinde yapılanması için ülkedeki siyasi ve silahlı faaliyetleri serbest bırakılmıştır.

Bu dönemde PYD, ülkenin kuzeyindeki diğer Kürt siyasi oluşumların aksine Esed rejimi lehine bir tutum geliştirmiş, Muhaberat ve Şebbiha güçleri ile birlikte hareket etmeye başlamıştır.¹⁹ Esed rejimine bağlı güçler Kürt bölgelerinden çekilerek bu bölgeleri PYD ve ona bağlı silahlı yapılanma olan YPG'ye bırakmıştır. Böylelikle 19 Temmuz 2012'de Ayn el Arab ve diğer bölgelerin kontrolü YPG'nin eline geçmiştir.²⁰ PYD, hakimiyet kurduğu bölgelerde Gelecek Hareketi başta olmak üzere diğer Kürt parti ve hareketleriyle mücadeleye girerek onları etkisizleştirmeye çalışmıştır.²¹ PYD'ye muhalif Kürtler ise 26-27 Ekim 2011 tarihlerinde bir araya gelerek Erbil'de Suriye Kürt Ulusal Konseyi'ni (SKUK/ENKS) kurmuşlardır. Bu konsey, Suriye muhalefetinin bir parçası olarak rejimle diyalog içerisinde bulunmayı reddederken, PYD'ye karşı da mücadele etmeye başlamıştır. Ancak PYD gerek askeri yapılanmasının verdiği güçle gerekse de SKUK'u oluşturan partilerin zaaflarından yararlanarak bu yapılanmayı büyük ölçüde etkisizleştirmiştir.²²

Haziran 2012'de Suriye'deki Mesut Barzani'ye yakın gruplarla PYD arasında Erbil'de bir anlaşmaya varılmış olursa da bu anlaşma somut bir sonuç üretmemiştir.²³ Kürdistan Demokratik Partisi'ne (KDP) yakın siyasi örgütler PYD unsurları tarafından tasfiye edilmişlerdir. KDP lideri Mesud Barzani, 2013'te Diyarbakır ziyareti esnasında yaptığı bir açıklamada bizzat PYD'yi hedef almış ve rejimin bazı bölgeleri anlaşmalı olarak PYD'ye bıraktığını ima etmiştir.²⁴ Yine PYD'nin

18 Çeşitli kaynaklarda 600 civarında PYD'linin kısa sürede Esed rejimi tarafından serbest bırakıldığı ifade edilmektedir.

19 "Syria Kurdish Parties Trade Blames", KurdPress, 23 Mayıs 2013.

20 2012'de (İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından) KCK soruşturması kapsamında hazırlanan ikinci iddianamede Öcalan'ın Nisan 2011'de avukatları aracılığıyla Beşar Esed'e bir iş birliği mektubu gönderdiği, mektupta PYD'ye ülkenin kuzeyinde sağlanacak idari yetkiler karşılığında örgütün rejimi destekleyeceğinin ifade edildiği ortaya çıkmıştır. İkinci KCK İddianamesinin tam metni için bkz: "İşte Savcı'nın KCK Şeması", *Haber-türk*, 4 Nisan 2012.

21 Kürt Ulusal Konseyi (KUK), 26-27 Ekim 2011'de Kamışlı'da yapılan toplantıda Suriye'deki Kürt partileri tarafından oluşturulan çatı örgütlenmedir.

22 26-27 Ekim 2011 arasında bir araya gelen Kürt parti ve siyasi oluşumları Erbil'de KUK'u kurmuşlardır. Suriye muhalefetinin bir parçası olarak rejimle diyalogu reddetmektedir. Barzani himayesinde ikinci bir toplantı 17-18 Aralık 2011'de Erbil'de gerçekleştirilmiş ve Suriye muhalefetinin yanında yer alarak mücadele kararı alınmıştır ancak PYD'nin askeri gücü YPG'nin güç kullanması sonucu etkinliklerini kaybetmiş, lider ve destekçilerinin önemli bir kısmı Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ve Türkiye'ye sığınmışlardır. Gelecek Hareketi Lideri Mişel Temmo gibi muhalif bazı isimler de öldürülmüştür.

23 "The Kurdish National Council in Syria", Carnegie Middle East Center, (2015), <https://carnegie-mec.org/syriaincrisis/?fa=48502>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

24 "PYD Has Authority Only on Regions 'Given by the al-Assad Regime': Iraqi Kurdish Leader Barzani", *Hürriyet Daily News*, 14 Kasım 2013.

ilan ettiği geçiş hükümeti adımını ise Kürtleri savaşın tarafı haline getirerek, Be-şar Esed ile yapılan bir iş birliği olarak adlandırmıştır.²⁵ özellikle PYD muhalifi Kürt grupların zerine Amude'deki gösteriler esnasında ateş açılması ve sivillerin öldürülmesi, tutuklanan aktivistlerin işkenceye maruz kalması, muhalif gruplara baskılar, rejim milisleri ve istihbaratıyla yapılan iş birliği gibi pek çok insan hakları ihlali, Berlin merkezli Avrupa Kürt Araştırmaları Merkezinin KurdWatch sitesinde ayrıntılı olarak rapor edilmiştir.²⁶

Esed rejimiyle olan ilişkisini devam ettiren ve Haseke kentini rejime bağlı glerle birlikte yöneten PYD/YPG, DEAŞ'ın Ayn el Arab'ı kuşatması sonrasında ise ABD ile bir askeri angajman kurarak silah ve hava desteği almaya başlamıştır. YPG, ABD ve Esed rejimiyle olan ittifak ilişkisinden yararlanarak elinde bulundurduğu kantonları birleştirme çabası içerisine girmiş, Tel Abyad bölgesini alıp burada yaşayan Arapların ve Türkmenlerin bir kısmını tehcir ederek Cezire'den Ayn el Arab'a bir hat oluşturmuştur. Elinde tuttuğu diğer bir bölge olan Afrin'le de diğer kantonları birleştirmeyi hedeflemiştir. PYD/YPG, 30 Eylül 2015'te Rusya'nın Suriye iç savaşına dahil olmasını da fırsata çevirmek için bu ülke ile de temaslarını artırmış hem DEAŞ'a hem de Suriye muhalefetine karşı Rusya ile birlikte hareket etme arayışına girmiştir. Nitekim Tel Rifat'ın muhaliflerin elinden alınması da Rusya'nın hava desteği ile mümkün olmuştur.

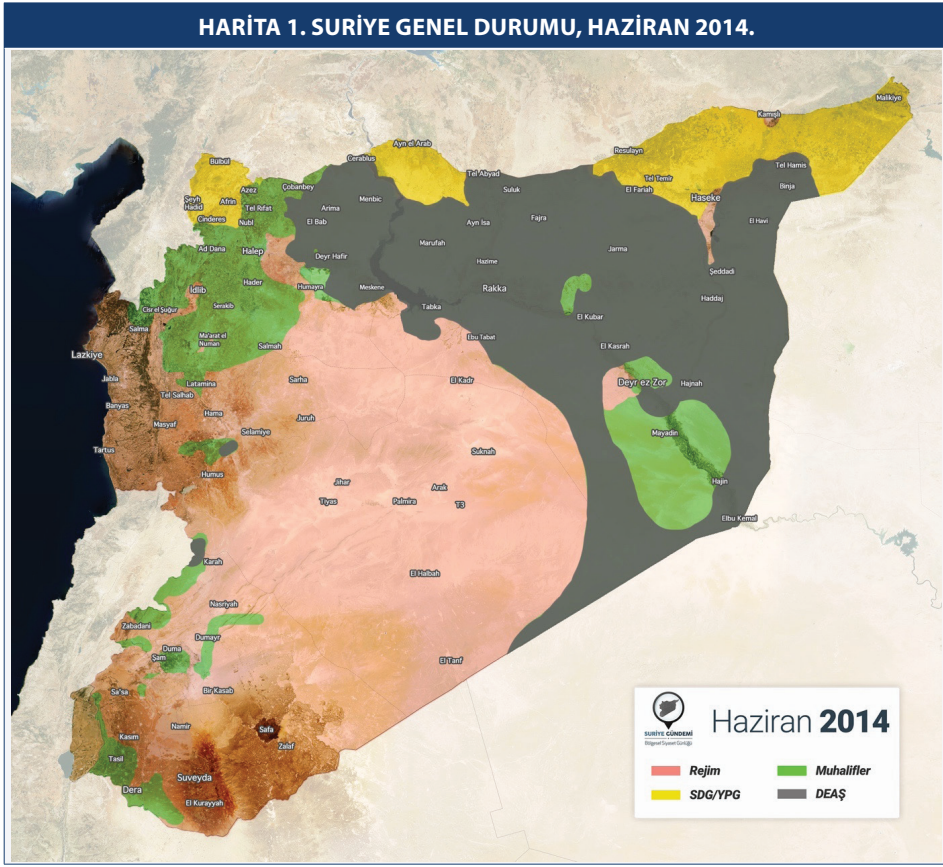
25 "Barzani Says PYD is Linked to Assad", *Etilaf*, 16 Kasım 2013.

26 "Forcible Recruitments and the Deployment of Child Soldiers by the Democratic Union Party in Syria", KurdWatch, (Mayıs 2015).

PKK/YPG'NİN SURİYE'DE GENİŞLEMESİ

Bir önceki başlıkta detaylı bir şekilde işlendiği üzere, PYD'nin Suriye'deki varlığı 1980'lere dayanmaktadır. Suriye'de iktidarda olan Baas rejimi ile PKK arasında Türkiye karşıtlığı üzerinden kurulan ilişki sonucunda, 2011'in ardından Türkiye'nin muhaliflerin yanında yer almasıyla birlikte PKK rejim tarafından Türkiye'ye karşı kullanılmak istenmiştir. Bu kapsamda rejim, Ayn el Arab, Afrin ve Kamışlı kentlerinin önemli bir bölümünü YPG'ye devrederek, PKK'nın Suriye'de ilk kez toprak kontrolü gerçekleştirmesine öncü olmuştur.

Söz konusu süreç, PKK'nın Suriye'deki nüfuz alanını genişletmesinin ilk ayağı olarak kabul edilebilir. 2013'te Resulayn'ın PKK/YPG tarafından Suriyeli muhaliflerden alınması ise PKK'nın Suriye'deki dengelere bakışını ve rejim yanlısı tutumunu ortaya koyması bakımından önemlidir. 2014'te ise DEAŞ'ın ortaya çıkışı ve PKK/YPG unsurlarını hedef alarak Ayn el Arab üzerinde ilerleme girişimi, PKK/YPG'ye ve hatta Suriye savaşına yeni bir kırılma getirmiştir.

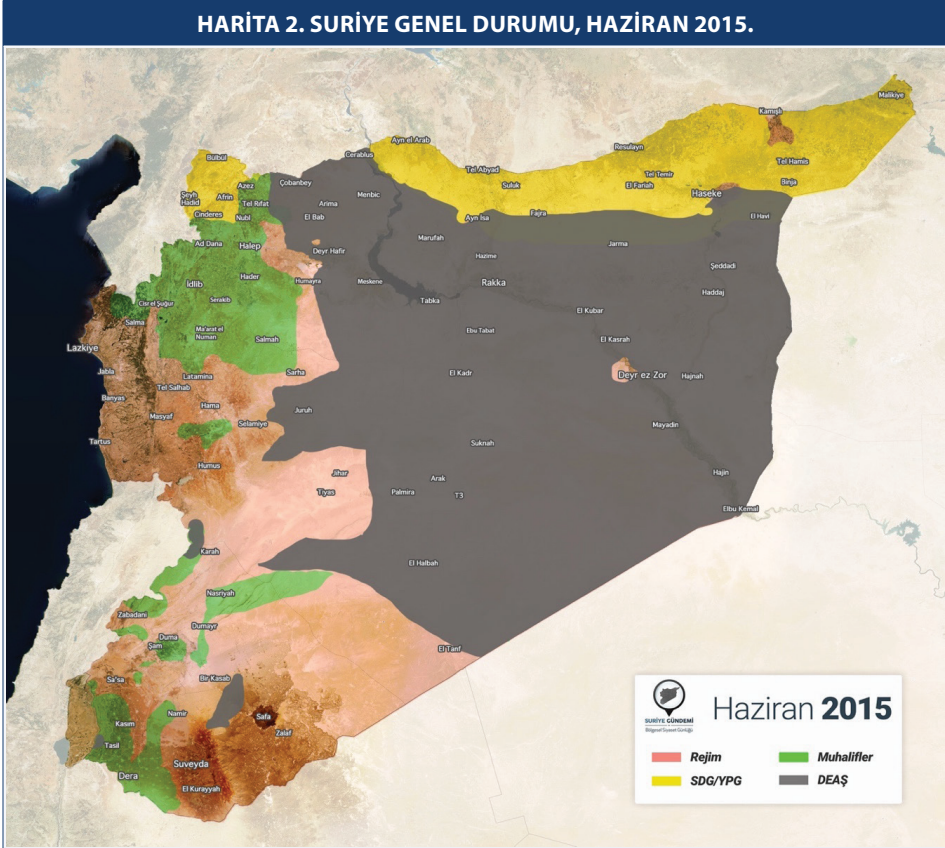

Kaynak: Suriye Gündemi

DEAŞ'ın Suriye sahasında varlığını ve idaresini ilan etmesiyle birlikte Suriye'de dördüncü aktör olarak sahaya çıktığı ifade edilebilir. Bu doğrultuda DEAŞ, özellikle "hilafet" ilanına giden süreçte ve sonrasında Suriyeli muhalifleri ve PKK/YPG'yi hedef almıştır. Bu kapsamda da YPG'nin elinde bulundurduğu Ayn el Arab kentini kuşatmış ve uluslararası kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. ABD öncülüğünde Uluslararası Koalisyonun kurulmasıyla birlikte ABD, PKK/YPG lehine DEAŞ'a yönelik hava saldırılarına başlamıştır. Söz konusu durum hem YPG hem de DEAŞ açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuş ve böylelikle YPG, DEAŞ ile mücadelede ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyonun yerel ortağı haline gelmiştir. Bunun sonucunda YPG, daha önce tahmin edemeyeceği sayıda şehri kontrol etmeye başlamıştır.

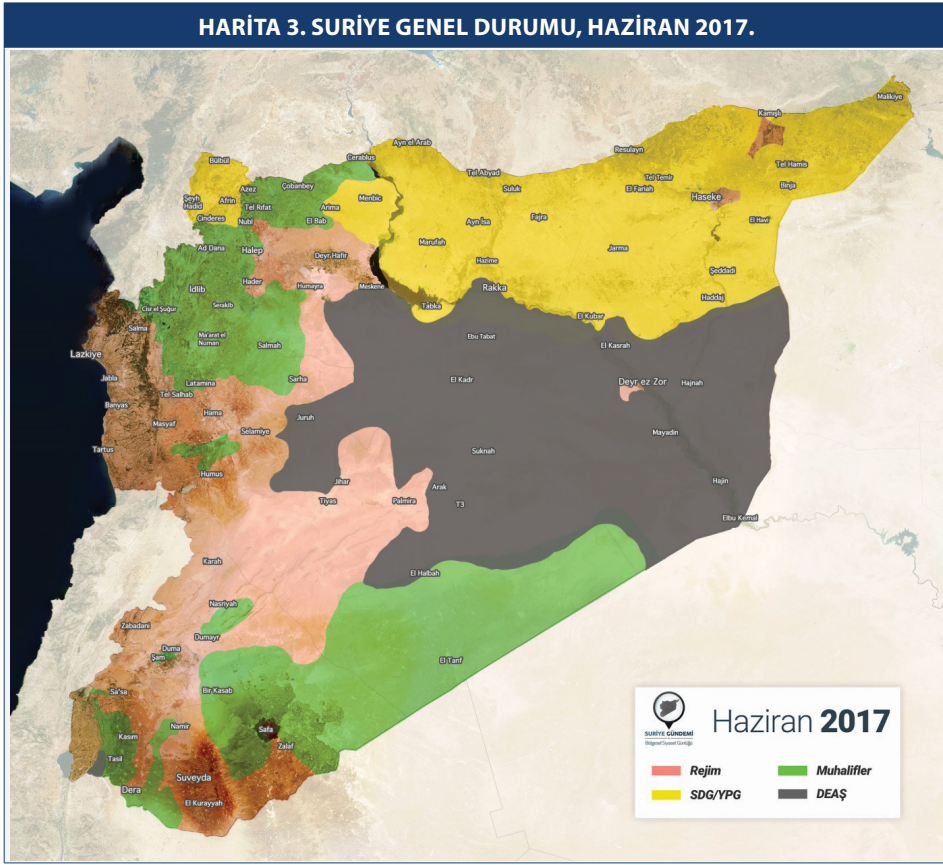
2015'ten itibaren Uluslararası Koalisyonun DEAŞ ile mücadelede sahadaki piyadesi konumunda yer alan YPG, Ayn el Arab kuşatmasının kırılmasıyla birlikte, önceliği Türkiye sınırından DEAŞ'ı çıkarmaya vermiştir. Bu doğrultuda da Tel Abyad'a doğru hareketlenilince DEAŞ ilginç bir şekilde şehirde herhangi bir di-

renç göstermeden geri çekilmiştir. Böylelikle Ayn el Arab'dan Malikiye'ye uzanan Türkiye sınır hattında kontrolü PKK/YPG ele geçirmiştir. Harita 2'de görüleceği üzere PKK/YPG'nin öncelikli bölgeleri arasında Afrin ve Ayn el Arab arasında kalan Azez ve Cerablus hattı yer almaktadır. PKK/YPG, DEAŞ ile mücadele süsü vererek bu bölgede ilerleme girişimlerinde bulunmuştur.

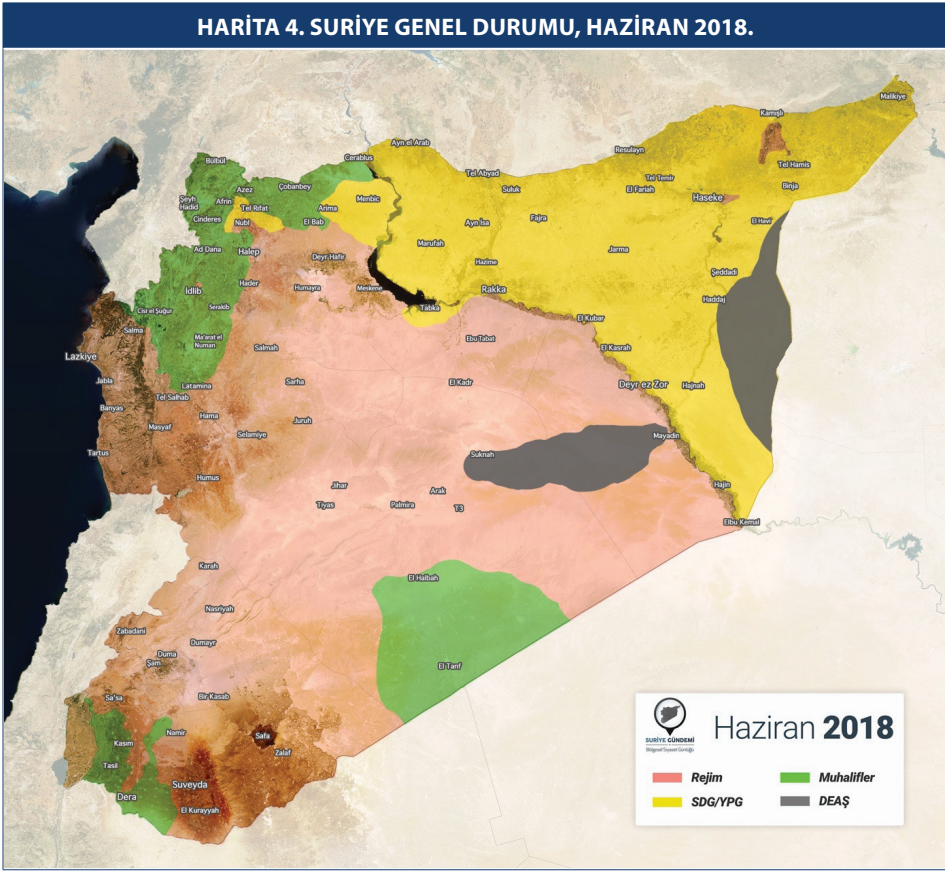
Kaynak: Suriye Gündemi

2016'ya gelindiğinde YPG, DEAŞ ile mücadeleyi mevcut sınırlarının güneyinde, kırsal bölgelerde gösterse de amacını Fırat Nehri'nin batısına geçmek olarak belirlemiştir. Bu doğrultuda örgütün hedefi Menbiç ve akabinde Cerablus'u ele geçirmek olsa da o noktada devreye Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) girerek Fırat Kalkanı Harekatı'nı icra etmiştir. 2017'deki PKK/YPG genişlemesine bakıldığında, Fırat Kalkanı Harekatı nedeniyle asıl arzu ettiği bölgeleri ele geçiremeyen YPG'nin Rakka şehrine yönelik hamlelerine ağırlık verdiği görülür. 2017 ve 2018 yıllarının bir bakıma YPG ile rejimin DEAŞ'tan boşalan toprakları ele geçirme yarışına girdiği yıllar olduğu söylenebilir.

Kaynak: Suriye Gündemi

Nitekim rejim Fırat Nehri'nin batısından DEAŞ unsurlarını çıkarırken Fırat'ın doğusunda ise PKK/YPG ilerleme sağlamıştır. Öyle ki YPG, rejimin Fırat'ın doğusuna geçebileceği endişesiyle henüz DEAŞ'ı Rakka şehriden bütünüyle çıkarmadan Deyrezzor'un doğusunda ilerleme kat etmiştir. Tüm bunlara rağmen, Rusya ve İran destekli rejim birliklerinin Fırat'ın doğusuna geçişindeki en büyük engeli de ABD'nin Wagner unsurlarına yönelik gerçekleştirdiği ve çok sayıda Wagner unsurunu etkisiz hale getirdiği hava saldırıları teşkil etmiştir. Bu saldırıdan ABD'nin Fırat Nehri'ni YPG'nin sınırları olarak belirlediği anlaşılmaktadır.

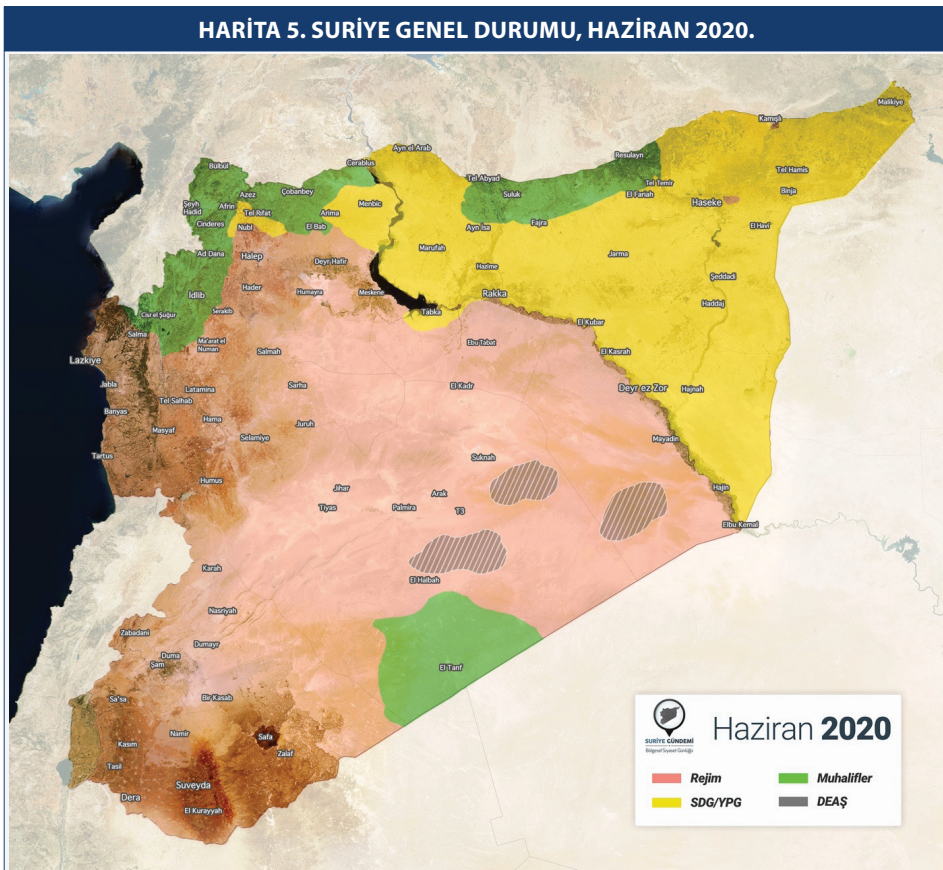

Kaynak: Suriye Gündemi

2018'de Türkiye'nin Afrin'e yönelik askeri hareket başlatmasıyla birlikte PKK/YPG, DEAŞ ile mücadele ettiği görüntüsünü devam ettirmek amacıyla DEAŞ'ın üzerine odaklanmak yerine TSK'ya karşı koymaya başlamıştır. Ancak TSK'nın Afrin üzerindeki üstün başarısı ve kısa sürede kentin kontrolünü sağlaması, PKK/YPG'yi yeniden ABD'nin baskılarıyla birlikte DEAŞ'ı Fırat'ın doğusunda bitirmeye itmiştir. PKK/YPG, 2016'da Rus hava desteği ile birlikte ele geçirdiği Tel Rıfat bölgesinden ise TSK, Suriye Milli Ordusuna (SMO) ve çoğunlukla Afrin'deki sivil halka yönelik terör eylemlerini sürdürmektedir.

2019'a gelindiğinde ise Suriye sahasında DEAŞ'ın elinde bir toprak kalmamış ve Suriye sahası rejim, muhalifler ve PKK/YPG olmak üzere yerel aktörler bakımından üç farklı güce bölünmüştür. Bir diğer ifadeyle, 2012-2013 arasına geri dönmüştür. Ancak ortada rejimin Suriye'nin büyük bölümünde kontrolü ele geçirmesi gibi büyük bir fark bulunmaktadır. Muhallifler ise neredeyse 2013'ün PKK/YPG'si gibi küçük bir alana sıkışmıştır. PKK/YPG ise 2013'ün muhalifleri gibi Suriye'nin doğusunda hakimiyet kurmuş ve neredeyse Fırat'ın doğusundaki tek hakim güç ha-

line gelmiştir. Bu durum Barış Pınarı Harekatı'na kadar sürmüştür. TSK'nın Ekim 2019'da başlattığı Barış Pınarı Harekatı ile birlikte TSK, oldukça kısa bir süre içerisinde Tel Abyad ve Resulayn kentleri arasındaki sınır hattını ve yaklaşık 30 kilometre derinlikteki bir alanı terör örgütü PKK/YPG'den temizlemiştir. Böylelikle Fırat'ın doğusunda PKK/YPG aleyhine değişmesi muhtemel yeni sınırlar oluşmuştur. Harita 5, yalnızca Fırat'ın doğusundaki sınırları değil İdlib'de Bahar Kalkanı Harekatı neticesinde korumaya alınan alanları da içermesi bakımından Suriye sahasında Haziran 2020 itibarıyla gelen son noktayı göstermektedir.

Kaynak: Suriye Gündemi

TÜRKİYE'NİN PKK/ YPG'YE YÖNELİK SURİYE OPERASYONLARI

FIRAT KALKANI HAREKATI

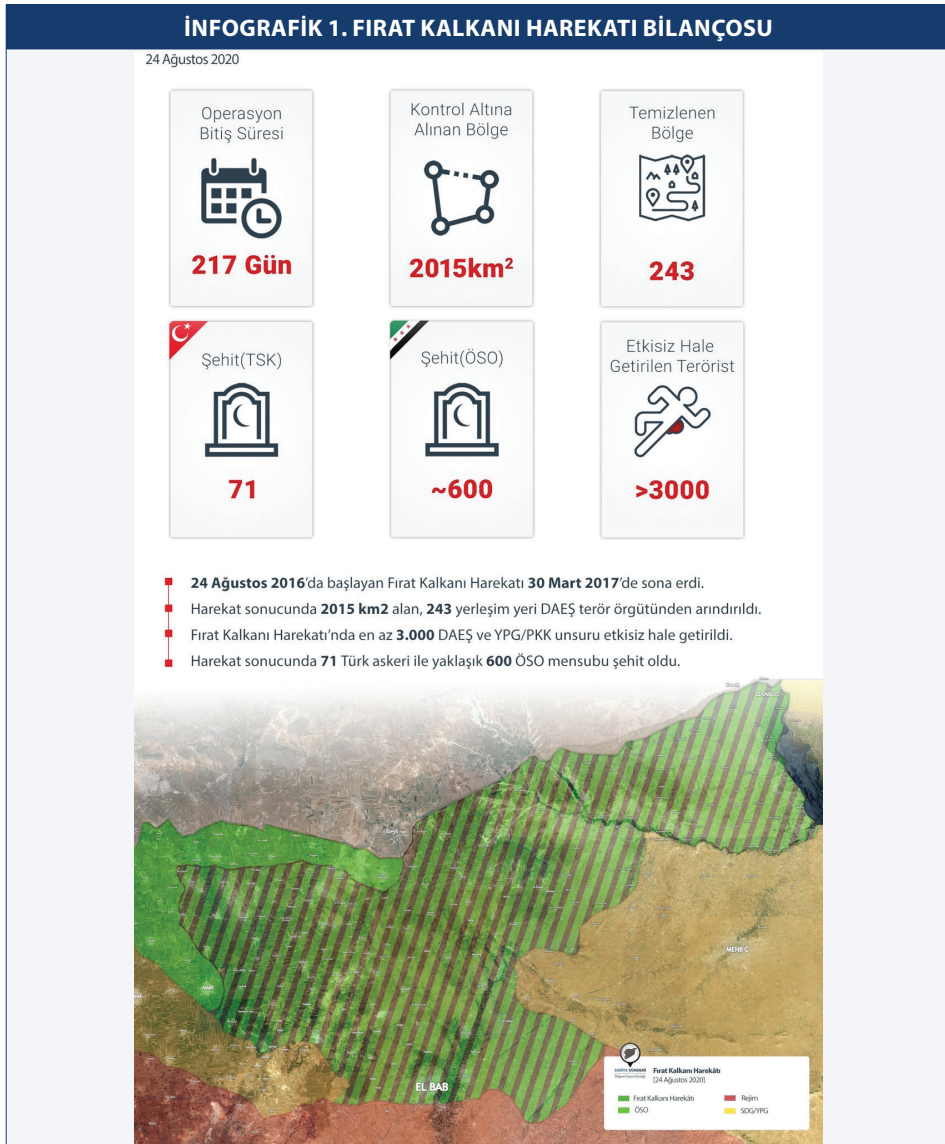
Fırat Kalkanı Harekati, TSK ile birlikte ılımlı Suriyeli muhaliflerin yer aldığı Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) gruplarının da katılımıyla 24 Ağustos 2016'da başlamıştır.²⁷ Kısa sürede Cerablus'u kontrol altına alan TSK ve ÖSO, Cerablus'un güneyine doğru ilerleyerek PKK/YPG'nin Menbiç'in kuzeyindeki Sacur Nehri'ni geçme çabalarını engellemiş ve Sacur Nehri'ni PKK/YPG ile sınır ile haline getirmiştir. TSK destekli ÖSO, Azez-Mare ve Çobanbey üçgenindeki birliklerle birlikte Çobanbey-Cerablus hattını birleştirerek Türkiye sınırından DEAŞ'ı çıkarmıştır.

Harekat Türkiye sınırından güneye doğru ilerlemiş ve stratejik el Bab ilçesinin de DEAŞ'tan ele geçirilmesiyle büyük ölçüde nihayete ermiştir. TSK ve ÖSO Fırat Kalkanı Harekati'ni Menbiç yönüne doğru genişletme hazırlığındayken Menbiç'in batısına Rusya ve rejim, Menbiç'in kuzeyine ise ABD'nin askeri olarak gelmesiyle birlikte Menbiç'e ilerleyiş gerçekleşmemiştir. Fırat Kalkanı Harekati'nin ardından gerçekleştirilen Zeytin Dalı Harekati sonrasında Türkiye ile ABD arasında Menbiç'ten terör örgütü PKK/YPG'nin çıkarılmasına dönük yürütülen müzakerelerden ise sonuç alınamamıştır.²⁸

27 "4. Yıldönümünde Fırat Kalkanı Harekati", Suriye Gündemi, 24 Ağustos 2020, <https://suriyegundemi.com/4-yildoenuemuende-firat-kalkani-harekati>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

28 Kutluhan Görücü, "Fırat'ın Doğusunda Yeni Bir Askeri Harekat Muhtemel mi?", Anadolu Ajansı, 22 Kasım 2019.

Sonuç olarak Fırat Kalkanı Harekatı, PKK/YPG'nin Ayn el Arab ile Afrin'i birleştirme çabalarını akamete uğratmış, Türkiye sınırından DEAŞ'ın tamamen çıkarılmasını sağlamış ve Türkiye'yi direkt olarak Suriye sahasına müdahil olan başat aktörlerden biri haline getirmiştir. Tüm bunların yanında DEAŞ'ın zayıflaması ve sınır bağlantısının kesilmesi noktasında da Türkiye'nin aldığı inisiyatif ve kara ordusunun savaşa dahil olması bu anlamda ilkler arasında yer almıştır. Tüm bu yönleriyle Fırat Kalkanı Harekatı, Suriye savaşının kırılma noktalarından biri olarak görülebilir.

Kaynak: Suriye Gündemi

ZEYTİN DALI HAREKATI

Fırat Kalkanı Harekatı'nın 30 Mart 2017'de sonlandırıldığına açıklanmasının ardından Türkiye, artık Suriye krizinin tam içinde yer almakta ve TSK fiilen Suriye sahasında bulunmaktaydı. 2017'de Fırat Kalkanı Harekatı'na paralel bir şekilde TSK'nın İdlib'de ve mücavir bölgelerde gözlem noktaları inşa etmesi de Türkiye'yi krizin tam ortasına konumlandırmaya yetti. Türkiye'nin ilk gözlem noktalarından birkaçını Halep'in batısına veya bir diğer deyişle Afrin'in güneyine konumlandırması, Afrin'e yönelik muhtemel hareket beklentilerini artırdı. Bu beklenti, Türk yetkililerin açıklamalarıyla da her geçen gün artarak 20 Ocak 2018'e gerçeğe dönmüştü ve Afrin'e yönelik Zeytin Dalı Harekatı'nın başlatıldığı duyuruldu.

20 Ocak'ta yetmiş iki Türk savaş uçağının katıldığı hava operasyonları ile birlikte karada topçu birlikleri PKK/YPG noktalarını vurmaya başlamış, 21 Ocak'ta karada ilerleyiş başlamış ve altı farklı noktadan köprübaşı oluşturarak bölgeye giriş yapılmıştır. Köprübaşı noktaları ilerleyen günlerde artarmış ve ilerleyiş devam etmiştir. Ardından da köprübaşı noktaları birleştirilmiştir.²⁹ Birleştirilen noktalarla birlikte derinliği artıran TSK ve SMO, Afrin şehir merkezine doğru ilerleyiş hatları oluşturmuştur. PKK/YPG'nin Afrin kırsalında inşa ettiği savunma hatları (tünel, mevzi, siper vs.) aşılınca TSK ve SMO kontrollü bir şekilde kırsal alanları kontrol altına alarak Afrin şehir merkezine yönelik operasyona hazırlanmıştır.

Bu hazırlık aşamasında PKK/YPG terör unsurları şehir merkezinde hücre yapılanmalarını bırakarak geri çekilmiştir. Bu geri çekilmede PKK/YPG'nin çok kısa sürede savunma hatlarının kırılmasının, teröristlerin çok sayıda kayıp vermesinin ve moral ve motivasyon olarak TSK ve SMO karşısında savunma yapamayacak hale gelmesinin etkili olduğu söylenebilir. Bu şartlar altında neredeyse iki ay gibi kısa bir süre içerisinde TSK ve SMO, 18 Mart 2018'de Afrin şehir merkezine girerek kontrolü ele almıştır. 18 Mart'ın ardından şehrin güneyinde ilerleme sağlanarak bugünkü sınırlar ortaya çıkarılmış ve Zeytin Dalı Harekatı da başarıyla neticelendirilmiştir.

Türkiye'nin Fırat Kalkanı Harekatı ile başlayan Suriye'ye düzenlediği askeri operasyon silsilesi Zeytin Dalı Harekatı ile devam etmiş ve terör örgütü PKK/YPG'nin Amanos Dağları üzerinden Türkiye'ye sızma girişimleri sınır ötesinde bertaraf edilmiştir. Bu operasyon ile birlikte Türkiye'nin sınırlarının güvenliği, Suriye'de terör örgütünün toprak kontrolünün engellenmesi, İdlib

29 "Zeytin Dalı Operasyonu Kapsamında İlk Yerleşim Yerleri Ele Geçirildi", Suriye Gündemi, 21 Ocak 2018, <https://suriyegundemi.com/zeytin-dali-operasyonu-kapsaminda-ilk-yerlesim-yerleri-ele-gecirildi>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

ve Halep kuzeyinde yer alan muhaliflerin kara bağlantısının sağlanması, PKK/YPG'nin Fırat'ın batısındaki en büyük varlığının sonlandırılması gibi stratejik kazanımlar elde edilmiştir. Ayrıca, terör unsurlarının Fırat Kalkanı Harekati ile büyük ölçüde engellenmiş olan Afrin ile Menbiç'i birleştirme girişimleri bütünüyle engellenmiştir.

BARIŞ PINARI HAREKATI

Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatlarının ardından Türkiye, Fırat'ın doğusundaki PKK/YPG varlığına odaklanarak, ABD Başkanı Barack Obama döneminden beri dile getirdiği güvenli bölge oluşturma stratejisini uygulamanın fırsatlarını aramıştır. Fırat'ın batısında oluşturulan görece güvenli bölgenin ardından, nehrin doğu yakasında da bir güvenli bölge alanı inşa etmenin ve PKK/YPG'nin sözde özerk devlet girişimlerine sekte vurmanın arayışlarını sürdürmüştür.

İlk olarak 2018'in sonlarına doğru Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın operasyon sinyali olarak algılanabilecek açıklamalarının ardından Türk kamuoyunda, Fırat'ın doğusuna yönelik bir operasyon ciddi anlamda konuşulmaya başlamıştır. ABD, Türkiye'nin askeri tedbirlerini artırarak bölgeye yönelik operasyon gerçekleştirme hamlelerine karşı önleyici diplomasi adımları atsa da terör unsurlarının "geri çekilmesi" konusunda iki ülke arasında varılan mutabakat hayata geçirilmeyince, TSK bir süredir hazırlığını yaptığı askeri harekate, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilan etmesiyle 9 Ekim 2019'da başlamıştır.³⁰

BPH'nin ilk gününde Tel Abyad ve Resulayn bölgelerinde iki köprübaşı oluşturan TSK ve SMO, sonraki günlerde söz konusu kentlerin doğusunda ve batısında ilerleme kaydetti. Barış Pınarı Harekati'nin üçüncü gününde Resulayn şehir merkezine girişler başlamıştır. Harekatın dördüncü gününde ise Tel Abyad ve Resulayn arasındaki kırsal bölgenin neredeyse tam ortasından M4 yoluna doğru birkaç saatte inilmiştir. Harekatın beşinci gününe gelindiğinde ise Tel Abyad kentine de giriş yapılarak harekat çok kısa sürede büyük bir ilerleme kaydetmiştir.³¹

Hızlı bir seyirde ilerlemelerini sürdüren TSK ve SMO, harekatın altıncı gününde Resulayn'ın batısına ve Tel Abyad'ın doğusu ile güneyine doğru ilerleme sağlamıştır. Operasyon tüm hızıyla sürerken ABD'nin diplomatik çabaları neticesinde Ankara'da Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'nin liderliğinde gerçekleştirilen heyetler arası görüşmesi sonrasında, 17 Ekim

³⁰ "Barış Pınarı Harekati Başladı", Anadolu Ajansı, 9 Ekim 2019.

³¹ Sarp Özer, "Bakan Akar: İdlid'de Başlatılan Bahar Kalkanı Harekati Başarıyla Sürdürülmekte", Anadolu Ajansı, 1 Mart 2020.

2019'da PKK/YPG'nin Resulayn ve Tel Abyad arasındaki bölgeyi 120 saat içerisinde boşaltacağı kararı çıkmıştır.³²

Türkiye destekli SMO'nun 14 Ekim 2019'da Resulayn ve Tel Abyad bölgelerine ek olarak Menbiç yönünde başlattığı operasyon, SMO'nun Yalışlı ve Dandaniye köylerinde hakimiyet kurmasının ardından durdurulmuştur. Bugün dahi, operasyonun neden durdurulduğu tartışma konusu iken, ABD'nin Rusya lehine bölgede bulunan iki askeri üssünden de çekildiği not edilmelidir. Böylelikle ABD, binlerce hava saldırısı düzenleyerek DEAŞ'tan ele geçirilmesinde büyük katkı sağladığı Menbiç şehrini Barış Pınarı Harekatı sonrasında terk etmiştir. ABD'nin terk ettiği üs bölgelerine ise Rusya yerleşmiş durumdadır.³³

Rusya, Menbiç ve Ayn el Arab üzerinden dahil olduğu Barış Pınarı Harekatı denkleminde, hiçbir askeri adım atmadan ABD'nin azalan etkisini fırsat bileerek Fırat'ın doğusunda söz sahibi konuma gelmiştir. Bu doğrultuda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Soçi'de gerçekleştirdiği görüşme sonrasında bir mutabakat vararak Fırat'ın doğusundaki Türkiye-Suriye sınırından PKK/YPG'yi çıkarma anlaşmasına imza atmış ve denklemde resmi olarak söz sahibi olmuştur. Mutabakat muhtırasının maddeleri şunlardır:

1. Her iki taraf Suriye'nin siyasi birliğinin ve toprak bütünlüğünün muhafazasına ve Türkiye'nin milli güvenliğinin korunmasına olan bağlılıklarını teyit ederler.
2. Terörizmin tüm şekil ve tezahürleriyle mücadele etme ve Suriye topraklarındaki ayrılıkçı gündemleri boşa çıkarma yönündeki kararlılıklarını vurgularlar.
3. Bu çerçevede, Tel Abyad ve Ras Al Ayn'ı içine alan 32 kilometre derinliğindeki mevcut Barış Pınarı Harekatı alanındaki yerleşik statüko muhafaza edilecektir.
4. Her iki taraf Adana Anlaşması'nın önemini teyit eder. Rusya Federasyonu mevcut koşullarda Adana Anlaşması'nın uygulanmasını kolaylaştıracaktır.
5. 23 Ekim 2019 öğlen saat 12.00'dan itibaren, Rus askeri polisi ve Suriye sınır muhafızları, Barış Pınarı Harekat alanının dışında kalan Türkiye-Su-

32 Tefik Durul, Tuğrul Çam, Nazlı Yüzbaşıoğlu, Zuhale Demirci vd., "ABD Başkan Yardımcısı Pence: ABD ile Türkiye Anlaşta", Anadolu Ajansı, 17 Ekim 2019.

33 Ben Hubbard, Anton Troianovski, Carlotta Gall, Patrick Kingsley, "In Syria, Russia Is Pleased to Fill an American Void", *The New York Times*, 15 Ekim 2019.

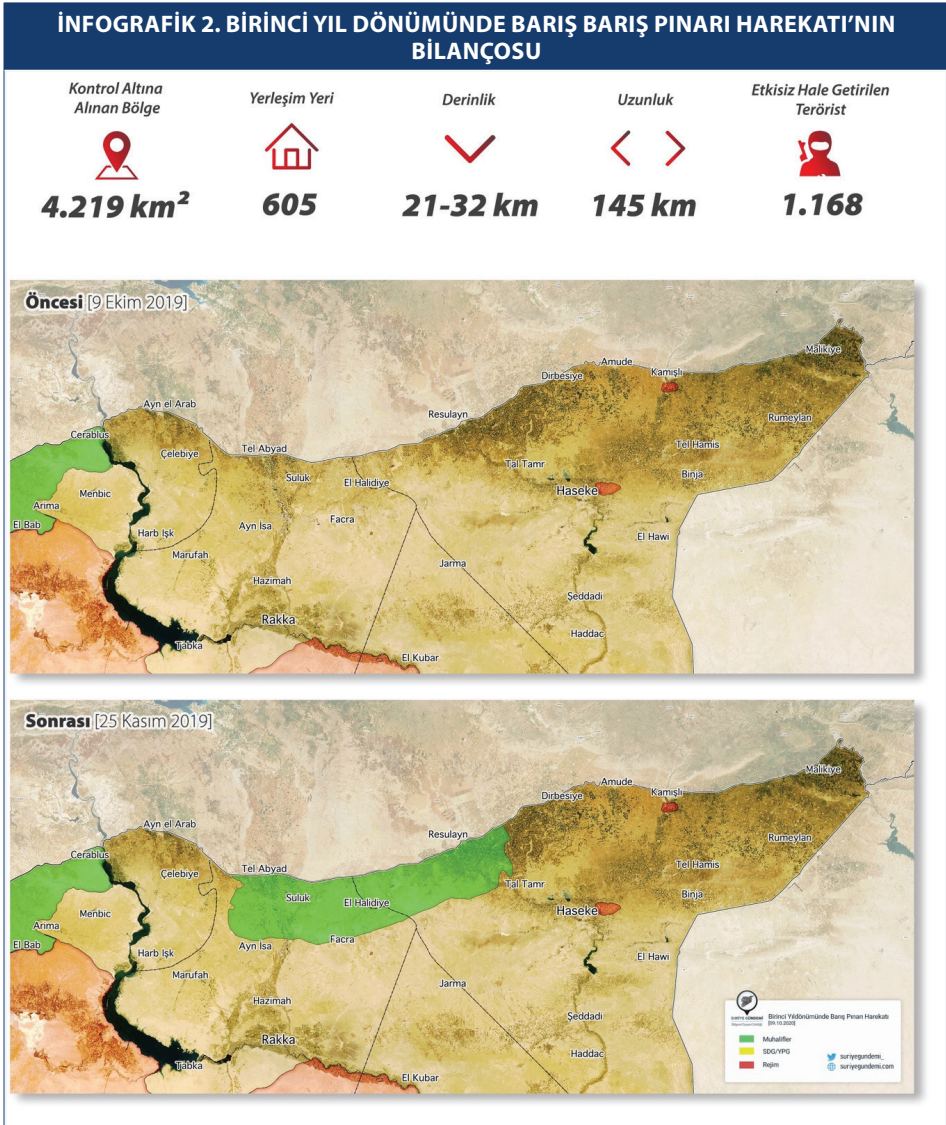
riye sınırının Suriye tarafına, YPG unsurları ve silahlarının Türkiye-Suriye sınırından itibaren 30 kilometrenin dışına çıkarılmasını temin etmek üzere girecektir. Bu işlem 150 saat içinde tamamlanacaktır. Aynı saat itibarıyla, mevcut Barış Pınarı Harekat alanı sınırlarının batı ve doğusunda 10 kilometre derinlikte Kamışlı şehri hariç Türk-Rus ortak devriyeleri başlayacaktır.

6. Münbiç ve Tel Rıfat'tan bütün YPG unsurları silahlarıyla birlikte çıkarılacaktır.
7. Her iki taraf terörist unsurların sızmalarının önlenmesinin temini için gerekli tedbirleri alacaktır.
8. Mültecilerin güvenli ve gönüllü şekilde geri dönüşlerini kolaylaştırmak amacıyla ortak çalışma yapılacaktır.
9. Bu muhtıranın uygulanmasını gözetmek ve koordine etmek amacıyla müşterek bir denetim ve doğrulama mekanizması ihdas edilecektir.
10. Taraflar Astana Mekanizması çerçevesinde Suriye ihtilafına kalıcı bir siyasi çözüm bulunması amacıyla çalışmalarını sürdürecektir ve Anayasa Komitesinin faaliyetlerini destekleyecektir.³⁴

ABD ve Rusya ile ayrı ayrı varılan anlaşmaların ardından PKK/YPG'nin oldukça kısa sürede kırılan direncinin de etkisiyle Barış Pınarı Harekatı'nın 21. gününde Tel Abyad ve Resulayn arasındaki bölge terör örgütü PKK/YPG'den arındırılmıştır. Harekatın devam eden günlerinde Ayn İsa ve Tel Temr hattında son ilerleyişler tamamlanarak, Tel Abyad ve Resulayn arasındaki, 4 bin 219 kilometrekarelik bölgede terör örgütü PKK/YPG'den temizlenmiştir. Harekatın derinlik kapsamı bazı bölgelerde 21 kilometre bazı bölgelerde ise 32 kilometreye kadar ulaşmıştır. Barış Pınarı Harekatı neticesinde Türkiye-Suriye sınırında yaklaşık 145 kilometre uzunluğunda bir sınır hattı da terörden arındırılmıştır. Harekat kapsamında açıklanan sayılara göre bin 168 terör örgütü mensubu etkisiz hale getirilmiştir.³⁵

³⁴ "Türkiye ile Rusya Federasyonu Arasında Mutabakat Muhtırası İmzalandı", Anadolu Ajansı, 22 Ekim 2019.

³⁵ "1. Yıldönümünde Barış Pınarı Harekatı", Suriye Gündemi, 9 Ekim 2020, <https://www.suriyegundemi.com/1-yildoenuemuende-baris-pinari-harekati>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

SURİYE DEMOKRATİK GÜÇLERİ

KURULUŞ

Suriye savaşının kırılma noktalarına bakıldığında DEAŞ'ın ortaya çıkışı bir vaka olarak görülse de DEAŞ'a karşı ABD'nin Uluslararası Koalisyon oluşturarak savaşa direkt olarak dahil olması bir başka kırılma noktası olmuştur. Nitekim bu dönemde ABD liderliğinde Uluslararası Koalisyonun gerçekleştirdiği hava saldırıları, yalnızca DEAŞ'ı geriletme amacıyla sınırlı kalmamış aynı zamanda YPG unsurlarını koruma, güçlendirme ve aktörleştirmeyi hedeflemiştir. Bu sürecin sonunda ABD, ÖSO yerine YPG'yi kendisine yerel müttefik belirlediği gibi Suriye siyasetinin rotasını da DEAŞ ile mücadele etme adı altında YPG üzerinden alan ve hakimiyet kurma noktasına götürmüştür. Bu noktada Türkiye'nin YPG'nin PKK'nın Suriye kolu olduğuna yönelik somut kanıtları, makyaj siyasetine girişen ABD'nin hızlıca SDG projesini hayata geçirmesini beraberinde getirmiştir. Böylelikle 10 Ekim 2015'te SDG'nin kuruluşu ilan edilmiştir.

SDG'ye farklı etnik ve dini yapılardan gruplar dahil edilse de YPG, yapılanmanın ana omurgasını oluşturmayı sürdürmüştür. Nitekim SDG Genel Komutanlığına PKK'lı olduğu tüm kamuoyunca bilinen Mazlum Abdi getirilmiştir. ABD, DEAŞ'ı topraksızlaştırma siyasetini Suriye'de PKK ile gerçekleştirirken, Sincar hariç tutulduğunda Irak'ta çoğunlukla Irak Ordusu ve Haşdi Şabi unsurları ile çalışmıştır. Bu süreç, PKK'yı hem Suriye'de hem de Irak'ta DEAŞ ile mücadelenin en çok kazananı haline getirmiştir. Nitekim, DEAŞ öncesinde birkaç ilçeyi ancak

kontrol edebilen YPG/SDG, ABD'nin desteği ile Menbiç, Tabka, Rakka ve Deyrezzor gibi şehirleri kontrol altına almıştır. Bu bağlamda ABD, SDG'yi Türkiye'ye karşı perdeleme gerçekleştirmek için kullanmanın yanı sıra söz konusu Arap bölgelerinde özellikle aşiretlerle anlaşarak onları da YPG temelli alternatif bir askeri gücün parçası haline getirmek istemiştir. Ancak YPG, bu yapıyı kontrol eden başat güç olmayı sürdürmüştür.

PKK/YPG bir bölgeye yönelik askeri hareketlilik gerçekleştirmeden önce o bölgeye ilişkin bir askeri meclis oluşturmayı bir siyaset olarak benimsemiş, bu kapsamda ilk olarak Menbiç Askeri Meclisi oluşturulmuştur. Ardından Cerablus Askeri Meclisi oluşturulsa da bu yapılanmadan TSK'nın Fırat Kalkanı Harekatı neticesinde sonuç alınmamıştır. Ancak SDG, askeri meclis kurma siyasetini sürdürerek her bölgede askeri meclisler oluşturmuştur. Bu askeri meclislerin genellikle görüntü amacıyla bulunduğu, esas emir-komutanın PKK'nın merkez idaresinin belirlediği yöneticilerde olduğu bilinmektedir.

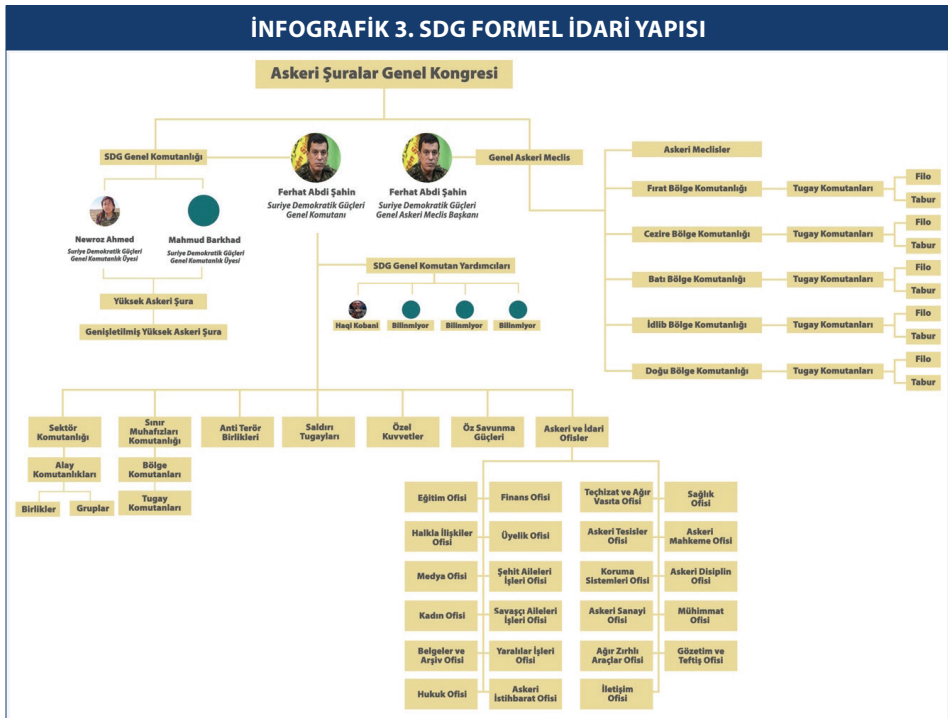
FORMEL YAPI

SDG'nin ana yönetim kademesinin başında Askeri Şuralar Genel Kongresi bulunmaktadır. Bu kongre yılda bir kez bir araya gelmekte ve kimlerden oluştuğu bilinmemektedir. Fonksiyonel olarak görevinin ne olduğu somut olarak ifade edilmese bile, SDG'nin rotasını belirlemekle görevli olduğu düşünülmektedir. Bu kongreye bağlı olarak SDG içinde iki farklı üst düzey yapı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Genel Komutanlık ikincisi ise Genel Askeri Konsey'dir. SDG Genel Komutanlığında Nevruz Ahmed ve Mahmud Berhdan'ın bulunduğu açık kaynaklara yansıdığı ve her ikisinin de PKK kadrolarından olduğu ifade edilmektedir. Örneğin KDP kaynaklarının yaptığı haberlere göre, KCK yönetiminin Mahmud Berhdan'ı Kasım-Aralık 2020'de Mazlum Abdi'nin yerine örgütün Suriye sorumlusu olarak atadığı iddia edilmektedir.

Mazlum ise bu terör yapısının genel komutanıdır. Genel Komutanlığın altında Yüksek Askeri Şura ve Genişletilmiş Yüksek Askeri Şura bulunmaktadır. Ancak yüksek askeri şura üyelerin kimler olduğu bilinmemektedir. Mazlum Abdi'ye bağlı olarak dört genel komutan yardımcısı bulunsa da yine PKK kadrolarından olan Haqi Kobani haricinde diğer üç yardımcının kimler olduğu bilinmemektedir. SDG'nin tüm merkezi askeri unsurları genel komutana bağlıdır. Abdi sektör komutanlarını atamaktadır. Sektör komutanları alay komutanlarını, alay komutanları da birlik ve grupları komuta etmektedir. Ayrıca Sınır Muhafızları Komutanlığı da genel komutana bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Sınır Muhafızları

Komutanları kendi uhdesindeki bölge komutanlarını, onlar da tugay komutanlarını atamaktadır. Ayrıca Anti Terör Birlikleri, Saldırı Tugayları, Özel Kuvvetler ve Öz Savunma Güçlerinin de yine genel komutana bağlı olduğu görülmektedir.

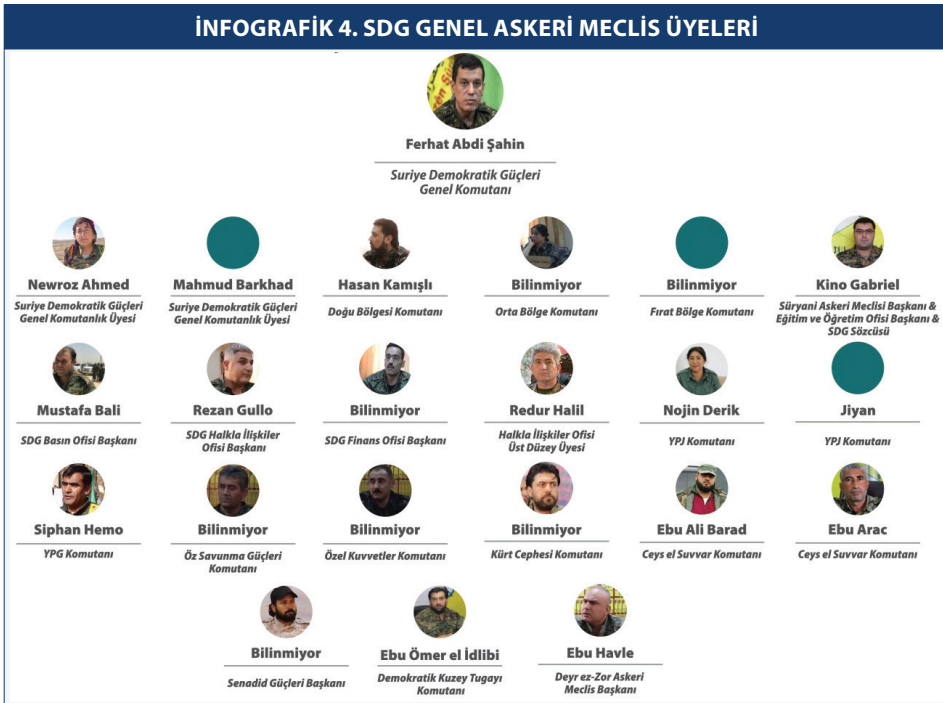
Ek olarak SDG bünyesinde yirmi üç farklı askeri ve idari ofis bulunmaktadır ve bunlar da genel komutana bağlı olarak çalışmaktadır. Söz konusu ofisler şunlardır: Eğitim, halkla ilişkiler, medya, kadın, belgeler ve arşiv, hukuk, finans, üyelik, “şehit” aileleri işleri, savaşçı aileleri işleri, yaralıları işleri, askeri istihbarat, teçhizat ve ağır vasıta, askeri tesisler, koruma sistemleri, askeri sanayi, ağır zırhlı araçlar, iletişim, sağlık, askeri mahkeme, askeri disiplin, mühimmat, gözetim ve teftiş ofisleri.

Kaynak: Suriye Gündemi

Askeri Şuralar Genel Kongresine bağlı olan ikinci yapı ise Genel Askeri Meclisidir. Her ne kadar ilk bakışta ikili bir yapı olarak görünse de üyeler incelendiğinde Genel Askeri Meclis aslında yine SDG genel komutanının ve doğal olarak PKK/YPG'nin kontrolündedir. Genel Askeri Meclis başkanlığını Mazlum Abdi yapmaktadır. Genel Askeri Meclisin katılımcıları ise şu şekildedir: SDG Genel Komutanlık üyeleri, SDG Bölge komutanları, SDG Basın Ofisi başkanı, SDG Halkla İlişkiler Ofisi başkanı, SDG Finans Ofisi başkanı, SDG Halkla İlişkiler Üst Düzey üyesi, YPG komutanı, YPJ komutanı, Öz Savunma Güçleri komutanı, Özel

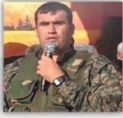

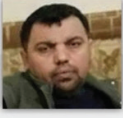

Kuvvetler komutanı, Kürt Cephesi komutanı, Ceys el Suvvar komutanları, Senadid Güçleri başkanı, Demokratik Kuzey Tugayı komutanı, Süryani Askeri Meclis komutanı ve Deyr ez-Zor Askeri Meclis komutanı. SDG'nin tüm bölge komutanları Genel Askeri Meclis tarafından belirlenmektedir. Her bölge komutanı tugay komutanını belirlemektedir. Her tugay komutanı da kendisine bağlı taburları komuta etmektedir. Dikkat çekici noktalardan birisi ise askeri meclisler arasındaki ayırımıdır; yalnızca bazı askeri meclis komutanları genel askeri meclis içerisinde yer alabilmekte ve toplantılarına katılabilmektedir.

Kaynak: Suriye Gündemi

Ayrıca SDG bünyesindeki tüm askeri meclisler SDG genel komutanına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bu noktada, SDG/YPG'den bağımsız ve yerel güçler oldukları iddia edilen askeri meclislerin kontrolünün resmi teşkilatlanma şemasında dahi SDG/YPG'nin uhdesinde olduğu görülmektedir. Askeri meclislerin komutanları Genel Askeri Meclis tarafından belirlenmektedir ve sadece Deyr ez-Zor Askeri Meclis başkanı, İdlib Askeri Meclis başkanı ve Süryani Askeri Meclis başkanı Genel Askeri Mecliste bulunmaktadır. SDG bünyesinde bulunan askeri meclisler şunlardır: Kobani, Serakaniye, Rakka, Tabka, Deyr ez-Zor, Menbiç, İdlib, El Bab, Kamışlı, Süryani, Cerablus, Gire Sipi, Şedadi, Hacin, Haseke, El Hol ve Derik.

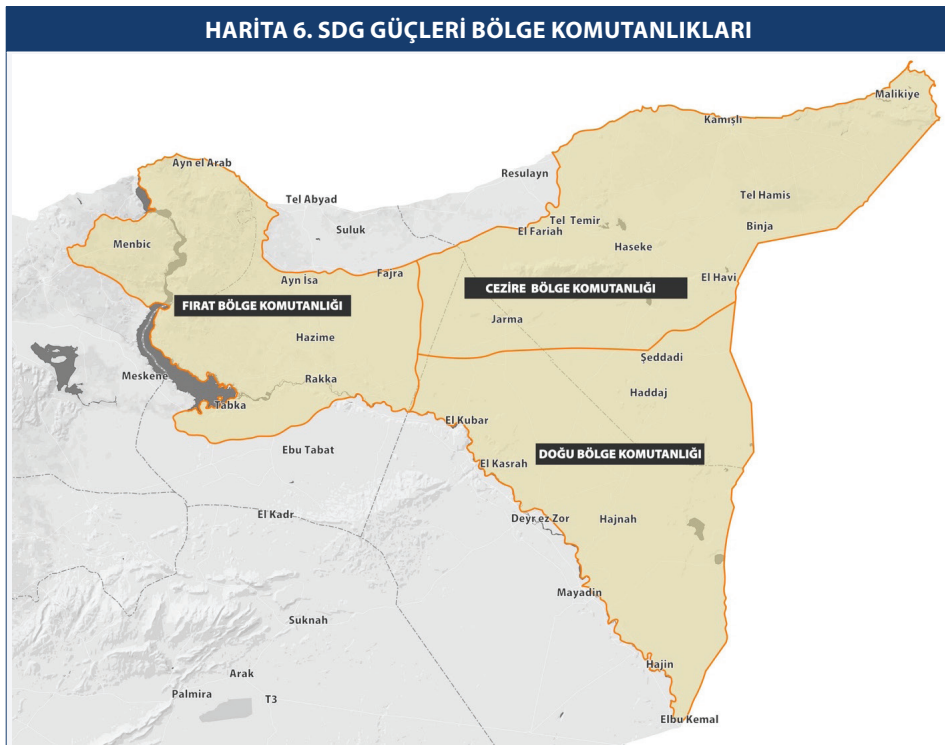
INFOGRAFİK 5. PKK/YPG'YE BAĞLI ASKERİ MECLİSLER

 <p>Kobani Askeri Meclisi İsmet Şeyh Hassan</p> 	 <p>Serakaniye Askeri Meclisi İmad Mano</p> 	 <p>Rakka Askeri Meclisi Farhan El Askar (Ebu Wail)</p> 	 <p>Tabka Askeri Konseyi Muhammed El Rauf</p> 	 <p>Deyr Ez-Zor Askeri Meclisi Ahmed el Habel (Ebu Hawle)</p>
 <p>Menbiç Askeri Konseyi Ebu Adil</p> 	 <p>İdlib Askeri Meclis Ebu Ömer el İdlibi</p> 	 <p>Amude Askeri Meclisi Amed Amude</p> 	 <p>El Bab Askeri Meclis Cemal Ebu Cuma</p> 	 <p>Kamışlı Askeri Meclis Piling Kamışlı</p>
 <p>Süryani Askeri Meclisi Kino Gabriel</p> 	 <p>Cerablus Askeri Meclisi Mohammed Ali</p> 	 <p>Gire Sipi Askeri Meclisi Riad Hamis El Halef (Ebu Halef)</p> 	 <p>Şedadi Askeri Meclisi Sayil El Zabu (Ebu Salih)</p> 	 <p>Hacin Askeri Meclisi Muhammed El Cebir El İşedat</p>
 <p>Haseke Askeri Meclisi Hüseyin Salmo</p> 	 <p>El Hol Askeri Meclisi Başkanı Bilinmiyor</p> 	 <p>Derik Askeri Meclisi Başkanı Bilinmiyor</p> 		

Kaynak: Suriye Gündemi

SDG'deki bölge komutanlıkları incelendiğinde beş tane farklı bölge komutanlığı olmasına rağmen fiiliyatta üç artı bir bölge komutanlığının olduğu görülmektedir. Fırat Bölge Komutanlığının, Cezire Orta Bölge Komutanlığının ve Doğu Bölge Komutanlığının sınırları alttaki haritada gösterilmiştir. Sözde İdlib Bölge Komutanlığının alanı bulunmadığı gibi, askeri varlığı da Demokratik Kuzey Tu-

gayı ve onun kurduğu İdlib Askeri Meclisi ile sınırlıdır. SDG yönetimin siyasi olarak kurduğu bir bölge komutanlığıdır. Ancak beşinci bölge komutanlığı Türkiye açısından önemlidir. Nitekim Batı Bölge Komutanlığı olarak ifade edilen bölge komutanlığı Afrin'i, Tel Rıfat'ı ve Halep'in kuzeyini kapsamaktadır. SDG, Tel Rıfat'tan Türkiye, SMO ve bölge halkına saldırı düzenleyen Afrin'i Özgürleştirme Güçleri ve Zeytin'in Öfkesi yapılanmalarının kendisinden bağımsız olduğunu iddia etse de formel yapısında Batı Bölge Komutanlığını bulundurarak bu yapıların kendisine bağlı olduğunu bir anlamda göstermiş olmaktadır.

Kaynak: Suriye Gündemi

ASKERİ MEVCUDİYETİ

SDG'nin askeri mevcudiyeti hakkında somut ya da resmi bilgiler olmasa da açık kaynaklardan ve saha verilerinden edinilen bilgileri analiz ederek yaklaşık bir sonuca varmak mümkündür. SDG'nin silahlı örgütlenmesini gönüllü ve zorunlu silahlı milisler olarak ikiye ayırmak doğru olacaktır. Bunun yanında başta Asayiş Kuvvetleri ve askeri meclisler olmak üzere zorlu ekonomik şartlar nedeniyle SDG'ye katılımlar gerçekleşmektedir. Gönüllü askerler, genellikle doğrudan PKK kadrosundan gelirken ya da PKK'nın bölgedeki propagandasından

etkilenecek örgüte katılanlardan oluşurken zorunlu üyeler YPG/SDG'nin yıllardır uyguladığı zorla silahaltına alma neticesinde örgüte katılan Arap ve Kürtlerden oluşmaktadır.

Öte yandan SDG bünyesinde, Ceyş el Suvvar, Süryani Askeri Meclisi ve Senadid Güçleri gibi gönüllü olarak nitelendirilebilecek milis yapılanmalar da bulunmaktadır. Gönüllü ve zorunlu asker ayrımı son derece önemlidir. Nitekim zorunlu askerler nöbet ve devriye gibi görevleri ifa ederken, bunların aktif çatışma alanlarındaki rolleri son derece kısıtlıdır. Her ne kadar DEAŞ'a karşı savaşta zorunlu olarak çatışmalarda yer almış olsa da düşmanın başka bir aktör olduğu çatışmalarda yer almamaktadır. Nitekim Barış Pınarı Harekatı'nda görüldüğü üzere, SDG zorunlu askerleri cephe hattına sevk edememiş ve onların çatışmalarda yer almasını sağlayamamıştır. Bu ayrımın diğer bir önemi ise idare ve kontrol ile ilintilidir. SDG içerisindeki tüm kritik görevleri gönüllü birlikler gerçekleştirmektedir. Bu birliklerin kahir ekseriyetini YPG ve Kadın Koruma Birlikleri (Yekineyen Parastina Jin, YPJ) oluşturmaktadır.

SDG'de söz konusu ayrımın yapılması durumunda, yapının gerçek askeri mevcudiyeti tespit edilebilir. Tahmini 30 bine varan toplam milis sayısının yaklaşık 17 bininin gönüllü olduğu değerlendirilmektedir. Yaklaşık 17 bine varan gönüllü milisler içerisinde YPG ve YPJ'nin mevcudiyeti yaklaşık 14-15 bin aralığında iken Senadid Güçleri'nin yaklaşık 2 bin, Ceyş el Suvar ve Süryani Askeri Meclisin ise yaklaşık 500'er kişiden oluştuğu düşünülmektedir.

Her ne kadar SDG'nin askeri mevcudiyetinin 30 bine vardığı değerlendirilse de örgütün militan sayısının değişken olduğu söylenebilir. Terör örgütünün Suriye-Irak-Türkiye eksenindeki hareketliliğine göre zaman zaman SDG'nin kontrolündeki birliklerin sayıları azalmakta ya da artmaktadır. Bu askeri unsurların yanı sıra SDG bölgelerinde asayiş gücü olarak nitelendirilen modern anlamda polis teşkilatına tekabül eden unsurlar da bulunmaktadır.

ABD GÖZÜNDEN ASKERİ VARLIĞI

Pentagonun yayımladığı mali yıl bütçe gerekçelendirme belgelerinde, Suriye'de YPG/SDG unsurlarına yönelik verilen eğit-donat ya da doğrudan maddi destekler açıklanmaktadır. Pentagonun 2021'de yayımladığı mali yılı bütçe gerekçelendirme belgelerinde YPG/SDG bünyesinde destek verilen unsurlara, söz konusu unsurların isimlendirmelerine, mevcudiyetlerine ve hedef mevcudiyetlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı'nın (CENTCOM) 2022 ve 2023 mali yıl bütçe gerekçelendirme belgelerinde ise 2021'de verilen sayılara ve

hedeflere değinilmemiştir. Bu bağlamda ABD'nin gözünden dahi SDG'nin mevcut varlığını net olarak ele alabilmek mümkün değildir.

2021 mali yılı için ABD, DAES ile mücadele bağlamında desteklediği güçler için toplamda 200 milyon dolarlık bir yardım paketi planlamıştır. Buna ek olarak ABD, Suriye'de PKK/YPG'nin yanı sıra Suriye'nin güneydoğusunda yer alan El Tanf üssünde "Magavir el Savra" adlı muhalif gruba eğitim ve silah desteği vermektedir. Yardımların bir kısmı Tanf bölgesindeki Magavir el Savra grubuna verilmesine rağmen büyük bir bölümü YPG/SDG'ye ayrılmıştır.³⁶

YPG/SDG'nin askeri mevcudiyetini ele alırken saha gerçekliği ile ABD'nin kullandığı tanımlamalar arasındaki farklar dikkat çekmektedir. ABD, SDG militanlarını Bitirme Güçleri, İç Güvenlik Güçleri, Bölgesel Güvenlik Güçleri ve Petrol Sahaları Güvenlik Güçleri olarak ayırmaktadır. Bu ayrıma göre Bitirme Güçlerin sayısı 1.720 olarak ifade edilmektedir. Bunların 600'ü Anti Terör Birlikleri'nden oluşurken, 1.120'si komando birliklerinden oluşmaktadır. Komando birlikleri, ABD tarafından yeni eğitilip donatılacakken, Anti Terör Birlikleri yıllardır YPG'nin merkezi özel kuvvetlerini oluşturmaktadır. İç Güvenlik Güçleri'nin sayısı 11 bin 200 olarak ifade edilirken, bunlardan 1.000'inin istihbarat birimi olarak çalıştığı belirtilmektedir. 2021'de toplam sayılarının 28 bin 200 olması beklenen İç Güvenlik Birimi savaşçıların 4 bininin maaşını doğrudan ABD ödemektedir. Bununla beraber Bölgesel Güvenlik Güçleri'nin sayısı net olarak ifade edilmezken, 2021'de 22 bine ulaşmasının hedeflendiği söylenmektedir. Ayrıca, 1.200 kişinin Petrol Sahaları Güvenlik Güçleri için eğitilip göreve başladığı ve 2021'de sayılarının 2 bin 200'e ulaşmasının hedeflendiği aktarılmaktadır.³⁷

2021 mali yılı bütçe gerekçelendirme raporunda, ABD'nin 2021'de yapması hedeflenen 200 milyon dolarlık yardımın; 94,3 milyon doları eğitim-donatı için, 53,7 milyon doları lojistik yardımlar için, 48 milyon doları maaşlar için ve 4 milyon doları ise tamir ve sürdürülebilirlik için kullanılacağı belirtilmiştir. ABD'nin toplamda 10 bin silahlı unsurun maaşını ödemeyi planladığı görülmektedir. Önceki yıllarda aylık 100 dolar ile 400 dolar arasında yapılan maaş ödemelerinin 2021'de 400 dolar olarak yapılması planlanmıştır.³⁸

36 "Counter-Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF): Justification for Fy 2021 Overseas Contingency Operations (OCO)", Department of Defense, Office of the Secretary of Defense, (Şubat 2020), <https://www.hsdl.org/?abstract&did=834760>, (Erişim tarihi: 19 Ağustos 2022).

37 "Counter-Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF)".

38 "Counter-Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF)".

2022 ve 2023 mali yılları bütçe gerekçelendirme raporları kıyaslanacak olursa, 2022 mali yılı bütçesinde ABD DAEŞ ile mücadele bağlamında YPG/SDG'ye toplamda 177 milyon dolarlık bir yardım ayırırken, 2023 bütçesinde 183,7 milyon dolar ayırmıştır. ABD'nin 2022 yılı bütçesindeki 177 milyon dolarlık yardımların 32 milyon doları eğitim-donat, 57 milyon doları lojistik yardımlar, 78 milyon doları maaşlar ve 9,6 milyon doları da tamir ve sürdürülebilirlik için ayrılmıştır. 2022'de aylık ödenen maaş aylık 6,5 milyon dolar olarak öngörülmüş ve 2021'e göre aylık 4 milyon dolar yani yaklaşık yüzde 61'lik bir maaş artışı yaşanmıştır.

2023 mali bütçesinde PKK/YPG ile Magavir el Savra örgütlerine verilecek toplam 183,7 milyon dolarlık desteğin; 32,1 milyon dolarının eğitim ve teçhizat, 57,4 milyon dolarının lojistik destek, 71,4 milyon dolarının maaşlar, 15,3 milyon dolarının altyapı harcamaları ve 7,5 milyon dolarının da idame için kullanılacağı kaydedilmiştir. 2023'te aylık ödenen maaş 5,95 milyon dolar olarak planlanmış, toplamda yıllık 71,4 milyon dolar ödenmesi öngörülmüştür.³⁹ 2023 mali yılı bütçesinde Suriye'deki örgütlere silah olarak 4 bin AK-47 tüfek (Kalaşnikof), 100 doçka ve 432 PKM tipi makineli tüfek verileceği açıklanmıştır fakat bu silahların ne kadarının SDG ismini kullanan PKK/YPG terör örgütüne gideceği belirtilmemiştir. Ayrıca, bölgedeki örgütlere 3,4 milyon dolar değerinde çeşitli mühimmat verileceği bilgisine bütçe fonu belgesinde yer verilmiştir.⁴⁰

2022 mali yılında Pentagon, YPG/SDG ile Magavir el Savra Denetlenen Suriyeli Grup ve Bireyler (VSGI) adını verdiği birimlerin toplam sayısının 20 bin personele çıkarılmasının hedeflendiğini belirtmiştir. 2023'te ise bu sayının 16 binden 19 bin 500'e çıkarılması hedeflenmiştir. Görüldüğü üzere ABD, geçmiş yıllara benzer şekilde 2021 ve 2022 hedeflerinde de başarısız olmuştur. 2023 mali yılında Pentagon, gözaltı merkezi koruma güçlerini de içerecek şekilde toplam VSGI sayısını 3 bin 500 personelle artırmayı planladıklarını ifade etmiştir.

ABD'nin 2021'deki mali bütçe gerekçelendirme raporuna göre, ABD'nin desteklediği YPG/SDG unsurlarının sayısının 54 bin 120'ye ulaşması hedeflenmiştir. Ancak geçmiş yıllarda planlanan uygulamaların başarılı olmaması göz önünde alındığında, hedeflenen sayılara ulaşamadığı görülmüş ve bu durumda söz konusu belgelere yansımıştır. Nitekim 2023 raporunda mevcut sayının 16 bin oldu-

39 "Counter-Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF): Justification for Fy 2022", Department of Defense, Office of the Secretary of Defense, (Mayıs 2021), https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/FY2022/FY2022_CTEF_J-Book.pdf, (Erişim tarihi: 19 Ağustos 2022); "Counter-Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF): Justification for Fy 2023 Overseas Operations", Department of Defense, Office of the Secretary of Defense, (Nisan 2022), https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/FY2023/FY2023_CTEF_J-Book.pdf, (Erişim tarihi: 19 Ağustos 2022).

40 "ABD, Suriye'de YPG/PKK Saflarına 3 Bin 500 Kişi Daha Katmayı Planlıyor", Anadolu Ajansı, 28 Nisan 2022.

ğu ifade edilmiştir. ABD'nin Tel Rıfat gibi YPG/SDG'nin resmen varlığını kabul etmediği bölgelerdeki terör unsurlarını da görmezden gelmesi ve Suriye sahasında yer alan bazı PKK unsurlarının ABD ile ilişkili görünmemesi gibi nedenlerle mevcut sayıların saha karşılığı tartışmalıdır. Bu nedenle ABD'nin mali bütçe tabloları mevcut YPG/SDG varlığına ilişkin temel bir fikir sunsa da gerçek durumu da perdelemektedir.

SAHA GERÇEKLERİ IŞIĞINDA ASKERİ MEVCUDİYETİ

SDG'nin formal idari yapısında görüldüğü üzere ikili bir askeri düzen mevcuttur. Bu düzende, Genel Askeri Meclise bağlı askeri meclisler ve bölge komutanlıkları ile Genel Askeri Komutanlığa bağlı sektör komutanlıkları, sınır muhafızları komutanlığı, anti terör birlikleri, saldırı tugayları, özel kuvvetler ve öz savunma güçleri yer almaktadır.

Genel Askeri Meclise bağlı askeri konseylerin toplam sayısı 18 olsa da askeri gücü olanların sayısı üçtür. Deyrezzor Askeri Meclisi, Menbiç Askeri Meclisi ve Süryani Askeri Meclisi haricindeki diğer tüm askeri meclislerin ya formalite olarak varlıkları bulunmaktadır ya da milis sayıları son derece düşüktür. Deyrezzor Askeri Meclisinin önemli bir kısmı zorunlu askerlerden oluşsa da toplam sayısının 3 bini bulduğu değerlendirilmektedir. Menbiç Askeri Konseyi üyelerinin nispeten daha az bir kısmı zorunlu askerlerden oluşsa da geçim kaynağı ve diğer sebeplerden ötürü katılanlarla beraber toplam sayının 2 bin olduğu düşünülmektedir. Süryani Askeri Meclisinin ise tamamen gönüllülerden oluştuğu ve sayısının 500 civarında olduğu değerlendirilmektedir. Bölge komutanlıklarının formal olarak ayrı bir konumu olsa da fiiliyatta diğer tüm oluşumlarda olduğu gibi PKK/YPG'ye bağlı olduğu bilinmektedir.

Sektör komutanlıkları, sınır muhafızları, anti terör birlikleri, saldırı tugayları, özel kuvvetler ve öz savunma güçleri YPG'den oluşmaktadır. HAT kısaltması ile bilinen anti terör birlikleri YPG'nin en gözde askeri unsurlarını oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra SDG'ye bağlı olan Ceyş el Suvvar'ın da milis birlikleri bulunmaktadır. Fakat sayıları 500'den az olmakla beraber YPG bölgelerinde dağınık olmaları nedeniyle etki alanları siyasi temsilden öteye gitmemektedir. Senadid Güçleri ise doğrudan Şammar aşiretine bağlıdır ve askeri varlığı genellikle kendi aşiret bölgeleri ile sınırlıdır. Şammar aşireti Suriye'nin doğusundaki diğer Arap aşiretleri ile farklılaşmaktadır. Nitekim aşiret, bedevi olması ve tarihsel süreçte diğer Arap aşiretlerle kötü ilişkilere sahip olması nedeniyle Kürt-Arap savaşlarında ve çatışmalarında Kürtlerin yanında yer almıştır. Ayrıca bu aşiret, diğer Arap aşiretlerin aksine İran ile iyi ilişkilere sahiptir.

ASKERİ KAPASİTESİ

SDG'nin askeri gücü değerlendirildiğinde şüphesiz elinde bulundurduğu askeri emtia, mühimmat ve araçların etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. ABD'nin yoğun askeri desteği, SDG'yi daha önce hiç tecrübe etmediği silah türlerini kullanmaya sevk etmiştir. Bu kapsamda bir terör örgütü olan PKK/YPG, SDG kılıfı altında zırhlı askeri araç, tank, anti tank füzeleri ve uçaksavar gibi gelişmiş silah sistemlerine erişim imkanı yakalamıştır. PKK/YPG'nin Suriye sahasından elde ettiği silahları Zeytin Dalı ve Barış Pınarı hareketlarına ek olarak Irak'ın kuzeyinde TSK'ya karşı kullandığı görülmüştür. PKK/YPG'nin yalnızca ABD'nin gerçekleştirdiği yardımlardan değil aynı zamanda Suriye'deki silah pazarından ve Rusya'dan da silah temin ettiği düşünülmektedir.

SDG'nin envanterinde bulunan askeri araçlar ve silahlar incelendiğinde, örgütün sınırlı sayıda zırhlı araç ve tanka sahip olduğu görülmektedir. Örgütün, Humvee zırhlı araçlarının yanı sıra, İAG Guardian, M117, MT-LB, BTR 60, BMP-1, OT-60A zırhlı araçları da bulunmaktadır. Bunların toplam sayısının 30-40 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca T-72 ve T-55A modelleri olmak üzere 10 civarında tankı olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber birkaç BM-21 Grad çok namlulu roketatara sahip olduğu bilinmektedir. Farklı modellerde havanlara sahip olduğu bilinen örgüt, elinde RPG-7, AT-4M79 Osa ve SPG-9 gibi tanksavar füzeleri de bulundurmaktadır. Örgütte ayrıca Fagot, Konkurs ve Kornet modelleri güdümlü anti tank füzeler de bulunmaktadır. Örgütün son dönemde Rusya'nın Suriye'ye getirdiği yeni model Kornet füzelerine de sahip olduğu görülmüştür. Bunlara ilaveten, örgüt 23mm uçaksavar ve makineli tüfeklerin yanı sıra farklı çeşitlerde hafif silah ve ekipmanlara sahip olduğu bilinmektedir.

Bunların yanı sıra ticari *dronelar* kullanan örgüt, el yapımı patlayıcı (EYP) yapımında da ciddi bir birikime sahiptir. ABD tarafından eğitilen SDG unsurları aynı zamanda PKK'nın terörizm tecrübesinden ve birikiminden faydalanmaktadır. Tüm bunlara rağmen SDG askeri kapasitesinin yeterli olmadığı söylenebilir. ABD'nin büyük desteğine rağmen SDG, Barış Pınarı Harekatı sürecinde SMO'nun ilerleyişine karşı koyabilmiş değildir. Nitekim Barış Pınarı Harekatı, diğer askeri operasyonlara nazaran TSK'nın piyade varlığını sınırlı tuttuğu, bu bakımdan SMO'nun ön planda olduğu bir hareket olmuştur. Ayrıca, Barış Pınarı Harekatı'nın çok kısa sürede neticlendiği de unutulmamalıdır.

PYD/YPG'NİN KONTROL ETTİĞİ BÖLGELERDE YÖNETİM VE ÖZERKLİK GİRİŞİMLERİ

Suriye'de halk ayaklanmasının ardından PYD'nin Suriye örgütlenmesine hız vererek YPG'yi oluşturmasıyla birlikte, rejimin Temmuz 2012'de YPG lehine Afrin, Ayn el Arab ve Cezire olarak adlandırılan bölgelerden çekilmesi, PKK/PYD'yi ilk kez belirli bir toprak parçası üzerinde söz sahibi yaptı. PKK, ilk kez Marksist/Apocu öğretilerini hayata geçirebileceği bir yönetim fırsatı yakaladı. Nitekim, aşırı sol öğretilerle bezeli bir yönetim anlayışı ortaya koymaları uzun sürmedi. Rejim tarafından yönetimi PYD/YPG'ye bırakılan bölgeler, kanton olarak adlandırılmaya başlandı. Her kantonda ayrı bir yönetim inşa edildi. Söz konusu üç kanton yukarıda da ifade edilen Afrin, Ayn el Arab ve Cezire kantonları oldu. Kasım 2013'te PYD, ilk genel ve geçici yönetimini oluşturdu. Üç farklı bölgeye ayrılan kantonlar "Rojava Genel Yönetimi Kurucu Meclisi" adı altında toplandı.

YPG, Suriye sahasında faaliyet göstermeye başladığı ilk andan itibaren Suriye'de üçüncü bir yol veya aktör olarak ön plana çıktı. Henüz DEAŞ'ın halifelik ilan etmediği, muhaliflerin ülkenin büyük bir bölümünü kontrol altına aldığı 2013'te PYD özerklik girişimlerinde bulundu ve özerk bir yönetim kurma stratejisine sadık kaldı. Bu doğrultuda oluşturulan geçici meclis 6 Ocak 2014'te 'toplumsal sözleşmeyi' kabul ederek yeni yönetimin bir anlamda "anayasasını" oluşturmuş oldu. Yeni anayasaya göre, YPG ilan edilen özerk yönetimin öz savunma gücüydü.

YPG'nin kontrol ettiği şehirlerde PYD öncülüğünde 30 Ocak 2014'te özerklik ilan edilmiş ve coğrafi olarak Cezire, Ayn el Arab ve Afrin bölgeler kanton olarak kabul edilmiştir. PYD'nin kontrol ettiği kantonlar bir çeşit anayasa hüviyetinde

olan “toplumsal sözleşme” ile yönetilmeye başlanmıştır. İlan edilen kantonların yönetiminde şeklen Arap ve Süryaniler olsa da ana unsurlar PKK kökenli PYD’li isimlerdir. Bu durumu belirleyen temel faktör ise demografiden ziyade PYD’nin silahlı gücü olan YPG’nin varlığı olmuştur.

Kantonlardaki yönetim şekli “demokratik öz yönetim sistemi” olarak adlandırılmakta ve kantonlar Demokratik Toplum Hareketi (TEV-DEM) tarafından yönetilmektedir. Dönemin TEV-DEM koordinatörlük görevini, yine dönemin PYD eş başkanı olan Salih Müslim yürütmekteydi. Afrin, Ayn el Arab ve Cezire kantonları da yine birer başkan tarafından yönetilmekteydi. Dönemin Afrin kantonu başkanı Hevi İbrahim, Ayn el Arab kantonu başkanı ise Salih Müslim’in oğlu Enver Müslim’dir. Resmi merkezi Kamışlı olmasına rağmen güvenlik nedenleriyle Amude kentinden yönetilen Cezire kantonuna ise Ekrem Heso başkanlık etmekteydi.

PYD’nin söz konusu “toplumsal sözleşmesi” 6 Ocak 2014’te Amude kentinde farklı partilerin de katılımı ile kabul edilmiştir. Sözleşmenin önsözünde vurgu yapılan en önemli hususlardan biri özerklik ilanı yapılan bölge ve ilan edilen kantonların halen Suriye’nin birer parçası olarak kabul edilmesidir. Sözleşme, KCK sistemine benzer bir şekilde konsey ve kuvvetler ayrılığı unsurları içermektedir. Şeklen demokratik bir çoğulculuk öngörülse de PYD’nin toplumsal desteğinin ötesinde askeri yapılanması YPG’den devşirdiği güçle, seçimle belirlenmesi gereken konsey pozisyonlarının çoğunda mutlak ağırlık sahibidir. Farklı partilerden oluşan bir ittifak olarak TEV-DEM, temelde çoğulculuğa vurgu yapsa da PYD dışında TEV-DEM’i oluşturan diğer partiler PYD’nin güdümünde, küçük ve toplumsal tabanı olmayan seküler-Kürt oluşumlardır.

PYD daha önce ilan ettiği Afrin, Cezire ve Ayn el Arab kantonlarını bir “Suriye Kürdistanı Federasyonu’na” dahil etmek istediklerini açıkladıktan sonra, 17 Mart 2016’da bunu hayata geçirdiğini ilan etmiştir. Örgüt, bu süreç gelişirken, Azez-Cerablus arasındaki bölgeyi de bu federasyona dahil etmeye yönelik söylemlerde de bulunmuştur. Türkiye-Suriye sınır hattında oluşması hedeflenen bu federasyon, Türkiye sınırları içinde de terör örgütünün faaliyetlerini körükleyebilirdi. Terör örgütünün “Rojava öz yönetimi” olarak adlandırdığı bölgede geçerli kılınmaya çalışılan toplumsal sözleşmede, örgütün silahlı kanadı YPG’nin bu bölgeyi savunma görevinin olduğunun yazılmasına dikkat çekilmelidir. Azez-Cerablus hattıyla birlikte, Türkiye-Suriye sınır hattı tamamen bir terör örgütüne, yani PYD/YPG’nin eline geçmiş olsaydı, Suriye’nin kuzeyinde bir terör kuşağı oluşturulması muhtemel olabilirdi. Nitekim TSK öncülüğünde yürütülen Fırat Kalkanı Harekatı terör örgütünün bu hedefini engellemiştir.

Suriye'deki krizi sonlandırma yolunda hala gerçekçi bir siyasi çözüm bulunmadığı için PYD her zaman kullandığı fırsatçılık yöntemiyle bu durumun lehine sonuçlanmasını hedeflemiştir. PYD saflarından yapılan açıklamalara göre, federasyonun ilanının “öz yönetimi” daha da kuvvetlendireceği iddia edilmiştir. Ancak federasyon söylemi ve konusuna tepkiler de gecikmemiştir. Örnek olarak Rusya, PYD'nin federasyon hedefini desteklerken, İran'ın buna karşı çıktığı görülmüştür. İran'ın bu hamleye, bölgede Esed rejiminin ve kendi etkisinin azalmasından duyduğu endişeden dolayı karşı çıktığı söylenebilir. Bu konuda Esed rejimi federasyon ilanının hiçbir hukuki zemine dayanmadığını ifade etmiştir. PYD kendi tüzüğünde Suriye'nin bütünlüğüne vurgu yapsa da şu ana kadar sergilemiş olduğu faydacı ve pragmatik tavır, ilan edilen federasyonun bir sonraki aşamasının özerk bir devlet olma çabası olacağı tahminini beraberinde getirmektedir.

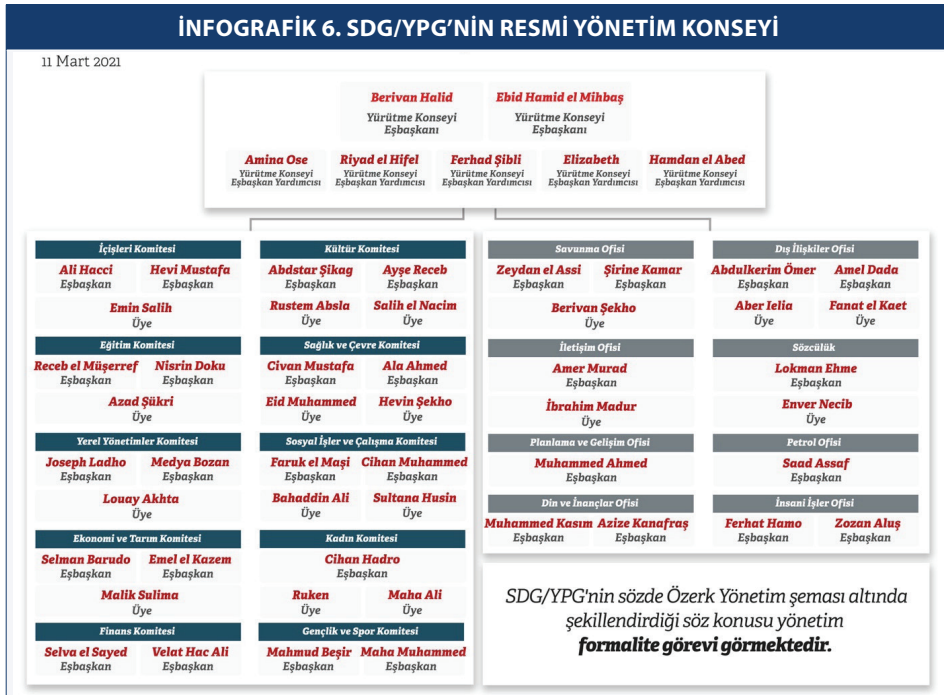
PYD federasyon ilanının ardından 23-24 Mart 2016'da “Rojava-Kuzey Suriye Demokratik Federalizmi Kurucu Meclisi Toplumsal Sözleşme Komitesi” adında bir kurul oluşturmuştur. Bu komite altında federasyona dahil olan bölgelerde geçerli olmasını hedeflediği ve bir önceki toplumsal sözleşmenin yerine geçeceği söylenen yeni bir toplumsal sözleşmenin hazırlanacağı belirtilmiştir. 10 Mayıs 2016'da hazırlığına başlanan sözleşme taslağının 25 Haziran 2016'da örgütün farklı kurullarına sunulduğu öğrenilmiştir. Örgüt onayından sonra halkla sözleşme adı altında baskıcı bir yöntemle uygulanacak olan sözleşme, farklı kentlerde tanıtılmıştır. Buna göre, 12-18 Eylül 2016'da Malikiye, Derbesiye, Resulayn, El-Muabbede ve Tel Hamis kentlerinde tanıtım toplantılarının yapıldığı tespit edilmiştir. Toplantılarda çekilen görüntülere bakıldığında, sık sık terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın fotoğraflarının kullanıldığı görülmektedir. Bu toplantıların çoğunda ön plana çıkan isim ise, “Kuzey Suriye Demokratik Federalizmi Kurucu Meclisi Eş Başkanı” Hediye Yusuf olmuştur.

KUZAY VE DOĞU SURIYE ÖZERK YÖNETİMİ

PKK, Suriye'deki halk ayaklanmasının başlamasından itibaren özerk bir bölge arayışını çeşitli isimlendirmelerle sürdürmüştür. Son olarak da 6 Eylül 2018'de alınan kararla Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi ilan edilmiştir. Bu kararın alınma sürecinde PKK'nın genel stratejisinin ve doğal akışın ötesinde, DEAŞ ile mücadelenin PKK'ya sunduğu muazzam fırsatlar etkili olmuştur. PKK/YPG 2018'in sonuna gelindiğinde DEAŞ ile mücadele adı altında gündemlerinde dahi yer almayan Menbiç, Tabka, Rakka ve Deyrezzor gibi kentlerde hakimiyeti sağlamıştır. Söz konusu durum PKK/YPG'nin 'Kuzey Suriye' isimlendirmesine “Doğu” adın-

da yeni bir bölge daha eklemesine sebebiyet vermiştir. Böylelikle Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi isimlendirmesi ortaya çıkmıştır.

Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin teşkilatlanma şeması incelendiğinde klasik PKK yapılanması olduğu görülmektedir. Belirleyici unsurun Genel Konsey olmasından Eş Başkanlık sistemine kadar tüm yapılar PKK'nın ideolojisine göre belirlenmiştir. Genel Konsey, Yürütme Kurulunu belirlemekte ve Yürütme Kurulu da bir anlamda "bakanlık" olarak nitelendirilebilecek komite ve ofisleri belirlemektedir. Genel Konsey'in bir eş başkanı Siham Kiryö iken diğer eş başkanın kim olduğu bilinmemektedir. Yürütme Kurulu'na Ebid Hamid el Mihbaş ve Berivan Halid eş başkanlık etmektedir. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin vitrin olarak işlev görmesi ve fiiliyatta etkisinin sınırlı olmasından ötürü, diğer devletlerde başbakanlık makamına denk gelecek pozisyonda bulunan Yürütme Kurulu Eş Başkanları ne medyada ne de uluslararası alanda sınırlı bir tanınırlığa sahiptir.

Kaynak: Suriye Gündemi

Yürütme Kurulu'na bağlı komiteler ve ofisler bulunmaktadır. Bu anlamda tüm yerel yönetim teşkilatları, merkezi yönetime benzer bir şekilde teşkilatlanmaktadır. Bir anlamda tüm yerel yönetim teşkilatlarının merkezi komite veya ofisleri olarak da değerlendirilebilir. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ne bağlı komiteler şunlardır: içişleri, spor ve gençlik, kültür, finans, eğitim, yerel yö-

netimler, ekonomi ve tarım, sosyal işler ve çalışma, sağlık ve çevre ve son olarak da kadın. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ne bağlı olarak bulunan ofisler de şunlardır: Savunma, insani işler, din ve inançlar, bilgi, dış işleri, petrol, danışmanlık, planlama ve gelişim.

Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ne bağlı birçok komite ve ofisin eş başkanlarının Suriye kamuoyunca dahi bilinmiyor olması söz konusu yönetim şemasının vitrin fonksiyonu gördüğünü kanıtlayan bir durumdur. Örneğin Savunma Ofisinin SDG üzerindeki herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. SDG ile Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi arasında da herhangi bir hiyerarşi bulunmamaktadır. Geçmiş dönemde itirafçı olan kişilerin de ifade ettiği gibi, geçmişte PKK kadrosunda yer almayan isimlerin bulunduğu yönetici pozisyonları büyük ölçüde vitrin işlevi görmektedir. Tüm bunlarla birlikte birçok komite ve ofisin eş başkanları bölgesel ve yerel anlamda siyasi figürleri devşirmek için kullanılmaktadır. Örneğin, Sosyal İşler ve Çalışma Komitesi Eş Başkanı Faruk el Meşi, Menbiç'in en büyük aşireti olan Bubenne aşiretinin en büyük kolunun etkili bir ailesinin üyesidir. Aşiret içi liderlik kavgasında bazıları rejim, bazıları muhaliflerin yanında yer alırken, Faruk el Meşi SDG tarafında yer almıştır. Bu nedenle de Sosyal İşler ve Çalışma Komitesi eş başkanlığı ile ödüllendirilmiştir. Ancak fiiliyatta kendisinin etki alanı Menbiç'te dahi sınırlıdır. Suriye'nin diğer bölgelerinde de hiçbir etki alanı bulunmamaktadır. Bunun yanında yapılanmada PKK ile ilintili kişilerin de görev aldığı görülmektedir. Nitekim geçmişte Afrin Yerel Meclisi eş başkanlığı da yapan Hevi Mustafa, günümüzde İçişleri Komitesi eş başkanlığı görevine getirilmiştir.

SURİYE DEMOKRATİK KONSEYİ (SDK)

ABD'nin Suriye sahasında PYD/YPG'yi perdeleme siyasetinin bir diğer örneği de Suriye Demokratik Konseyi (SDK) olmuştur. SDG örgütlenmesi, YPG'nin bir perdelemesi olduğu gibi SDK da PYD'nin perdelemesi olarak görülebilir. SDK bu amaç ve doğrultuda SDG'nin ardından 8-9 Aralık 2015'te kurulmuştur. SDK'nin örgütsel yapısına bakıldığında tipik bir PKK siyasi örgütlenmesi olduğu görülmektedir. SDK teşkilatlanma şemasında da diğer PKK örgütlenmelerinde olduğu gibi en üst teşkilatlanma olarak Genel Kurul yapılanması bulunmaktadır. Genel Kurul içinden belirlenen Yürütme Kurulu ve Başkanlık Konseyi aracılığıyla örgütlenme yönetilmektedir. Yine diğer örgütlenmelerde de görülen Yürütme Kurulu'na bağlı ofis ve komitelerden söz etmek mümkündür.

SDK içinde Yürütme Kurulu'nun eş başkanlıklarına bağlı ofis ve komiteler bulunmaktadır. Yetkili ofisler; sekreterlik, düzenleme dairesi, finans, halkla iliş-

kiler, bilgi, kadın ve gençlik ofisidir. Diğer yandan da üç yetkili komite bulunmaktadır: İnsan Hakları Komitesi, Şehit Aileleri Kurulu ve Hukuk ve Danışma Komitesi. Söz konusu ofis ve komitelerde de diğer tüm PKK örgütlenmelerinde görüldüğü üzere eş başkanlık sistemi geçerlidir. SDK Başkanlık Konseyi'nde üye sayısı 40'ın altında olamadığı gibi, tüm kurullarda yüzde 50 kadın kotası bulunmaktadır. Bunun yanında SDK'nin kontrol ettiği bölgelerdeki yerel teşkilatlanmaları söz konusudur. Yukarıda da zikredildiği üzere tıpkı PYD'de görüldüğü üzere SDK de parti teşkilatları gibi çalışmaktadır. Aşırı sol yönetimlerin görüldüğü ülkelerde ve Suriye'nin geçmiş ve günümüz tecrübelerine benzer şekilde PKK/YPG'nin kontrol ettiği bölgelerde yetkili parti PYD iken, görünürde ve vitrinde SDK bulunmaktadır.

SDK, yalnızca Suriye sahasında faaliyet göstermemekte ve başta ABD ve Rusya olmak üzere Suriye kriziyle ilgilenen Batılı devlet temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirmektedir. Bazı ülkelerde SDK'nin ofisleri ve temsilcileri bulunmaktadır. Bu noktada kamuoyuna en çok yansıyan SDK'nin ABD temsilcisi Sinam Mohamad olmuştur. Sinam Mohamad, ABD kongre üyeleri ve ABD'nin dış politika yapım süreçlerinde yer alan etkili düşünce kuruluşlarıyla görüşerek lobi faaliyetleri yürütmektedir.

SDK Yürütme Kuruluna İlham Ahmed ve Amina Omar'ın eş başkanlık ettiği bilinmektedir. Diğer PKK örgütlenmelerinin aksine SDK'de erkek eş bakan bulunmamaktadır. SDK Eş Başkanı İlham Ahmed'in geçmişte PKK'da yer aldığı bilinmektedir. Bu noktada tıpkı SDG'de de görüldüğü gibi ön plandaki isimler arasında ve etkili olarak nitelendirilebilecek kurumların başında PKK kökenli isimler yer almaktadır. İlham Ahmed, yalnızca Suriye sahasında değil, uluslararası alanda da lobi ve diplomasi faaliyetleri yürüten bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Rusya'dan ABD'ye kadar İlham Ahmed, çok sayıda ülkede üst düzey devlet yetkilileri ile görüşme gerçekleştirme fırsatı dahi yakalamıştır. Rusya'da Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Fransa'da Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, İsveç'te Dışişleri Bakanı Ann Linde gibi isimler bunlardan bazılarıdır.

SDK uluslararası alanda faaliyet gösterdiği gibi Suriye sahasında da siyasi ve işlevsel bir aktör olarak hareket etmektedir. Asıl olan PYD olsa da SDK'nin PYD'nin görünürlüğüne ve faaliyetlerini Suriye sahasında kısıtladığı görülmektedir. SDG ve SDK, kurulmalarının ardından ABD'nin de telkinleriyle ön plana çıkarılan kurumlar olmuşlardır. Resmi görüşmelerin büyük bölümü de bu kurumlar üzerinden gerçekleşmektedir. Bu noktada, SDG ve SDK'nin merkez KCK/PKK nezdindeki hiyerarşiye uyup uymadıkları önemlidir. Nitekim, ABD'nin merkez

KCK/PKK yerine SDG Genel Komutanı Mazlum Abdi ile iş birliği içinde olduğu ve onu ön plana çıkardığı iddia edilmektedir. Bu noktada merkez KCK/PKK ile Mazlum Abdi arasında Suriye sahasını kapsayan bir güç mücadelesi olduğu söylenebilir de İlham Ahmed'in hangi noktada durduğu bilinmemektedir.

SDK, Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi ile doğrudan bir hiyerarşiye sahip olmasa da kendisini SDG ve Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin referansı ve siyasi şemsiyesi olarak tanımlamaktadır.

YPG/SDG'NİN FİNANS KAYNAKLARI

Suriye savaşının başlarından itibaren terör örgütlerinin kontrol sahalarına sahip olması, farklı finans kapılarına sahip olmalarının yollarını açmıştır. YPG/PKK, halk ayaklanmasının başlarında sınırlı alanları kontrol etse de 2014'ten itibaren ABD'nin desteğini almasıyla birlikte kontrol alanlarını büyük ölçüde genişletmiştir. ABD'nin desteğiyle ele geçirilen bölgeler, doğal kaynaklar bakımından da Suriye'nin en önemli alanlarıdır. Örgüt, Fırat Nehri'nin kontrol edilmesiyle su kaynakları, Tışrin barajıyla birlikte hidroelektrik üretim kapasitesi ve Deyrezzor bölgesindeki petrol ve doğal gaz kaynaklarıyla bölgenin en önemli kaynaklarına sahip hale gelmiştir. Bunun yanında Suriye'nin kuzeydoğusundaki tarım alanlarının da YPG/SDG'nin kontrolünde olması, neredeyse tüm kaynaklar üzerinde YPG/SDG hakimiyetinin oluşmasına neden olmuştur. Sonuç olarak YPG/SDG'ye milyarlarca dolarlık kaynak sağlanmıştır.

ABD'nin askeri ve diplomatik desteği sonucunda SDG ismini almasını YPG'nin Batı başta olmak üzere dünya genelindeki meşruiyet alanını genişletmiştir. Batılı ülkelerin yanı sıra, YPG/SDG'nin dünya genelinde meşruiyet arayışları ve ABD'nin Suriye'deki İran varlığına karşı YPG/SDG'yi öne çıkarması bazı Arap ülkelerinin de dikkatini çekmiştir. YPG/SDG, yukarıda bahsi geçen doğal kaynakların yanı sıra ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonlardan ve bir dönem bazı Körfez ve AB ülkelerinden gelen yardımlar sayesinde gelirlerini milyarlarca dolar seviyesine ulaştırmıştır.

PETROL KAYNAKLARI

Suriye, bölgedeki Suudi Arabistan, Katar, İran ve Irak gibi ülkelere kıyaslanamayacak ölçekte az da olsa hidrokarbon açısından zengin bir ülkedir. İç savaş öncesinde bu alanda kendine yeten hatta ihracat yapabilen bir ülke olan Suriye'de, savaşın yıkıcı etkisi ve ülkedeki devlet dışı silahlı aktörlerin toprak kontrollerine bağlı olarak Esed rejimi dışarıdan petrol ithal etmeye mecbur kalmıştır. Yine normal şartlarda Fırat Nehri üzerindeki verimli tarım arazileri ve hidroelektrik üreten barajlarıyla mevcut enerji ve gıda güvenliğini sağlayabilme kapasitesine sahip olan Suriye'de rejim bu alanlarda da büyük bir kayıplar yaşamıştır.⁴¹

Mevcut askeri kontrol alanlarına göre SDG/YPG Suriye topraklarının yaklaşık yüzde 30'unu oluşturan bir alanı kontrol etmektedir. SDG/YPG kontrolü altındaki alanlar arasında, verimli tarım arazileri de dahil olmak üzere, oldukça değerli petrol, doğal gaz ve su kaynakları bulunmaktadır. Suriye'nin sulanabilir alanlarının yüzde 50'si enerji kaynaklarının yüzde 70'i ve su potansiyelinin yüzde 95'i YPG terör örgütünün kontrolü altındaki bölgelerde bulunmaktadır. Buna karşın, ortalama bir Suriye vatandaşı temel ihtiyaçlar kategorisinde yer alan tatlı suya, gıdaya, enerjiye ve diğer ilgili ürünlere yeterli erişim sağlayamamaktadır. YPG/SDG'nin kontrolünde bulunan toprakların haricindeki bölgeler, Suriye'deki doğal kaynakların kayda değer bölümünü kontrol edemediğinden enerji, su ve gıda arz güvenliğini tahkim edememekte ve dış desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Suriye'nin 2010'da toplam enerji üretimi 27,67 milyon ton petrol eş değeri (Mtoe) olarak gerçekleşirken, toplam birincil enerji arzı 21,66 Mtoe ve kişi başına toplam enerji kullanımı 1,050 Mtoe olmuştur.⁴² Sahip olunan toplam ham petrol rezerv miktarı 2.5 milyar varildir.⁴³ Bu rezerv miktarı ile Suriye, 2010'da dünyada 32. sırada yer almaktaydı.⁴⁴ Toplam tüketilen enerji miktarının yüzde 99'u fosil yakıtlardan sağlanmıştır.⁴⁵

Deyrezzor bölgesinin doğusundaki El Ömer başta olmak üzere 10'dan fazla önemli petrol sahası YPG'nin kontrolü altındadır. Bu sahalara ek olarak, Rakka

41. Petrol kaynakları, doğalgaz kaynakları ve su Kaynakları, tarımsal üretim ve hidroelektrik üretim kapasitesi başlıklı bölümler, Can Acun ve Mehmet Çağatay Güler'in 6 Eylül 2019'da SETA'da yayımlanan 'Suriye'de Doğal Kaynaklar Savaşı' başlıklı analizde yer almaktadır.

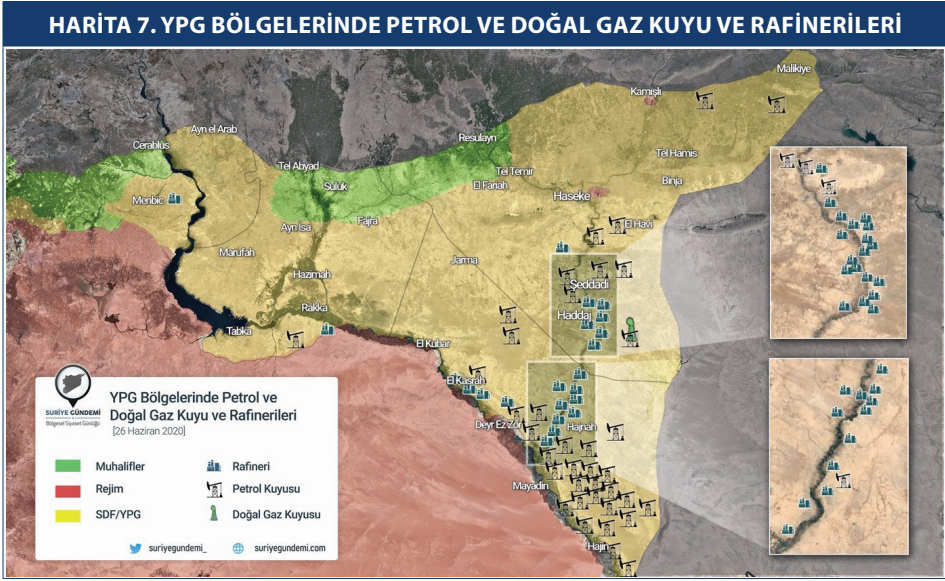
42 "Syrian Arab Republic: Indicators for 2010", International Energy Agency (IEA), 2 Kasım 2018, www.iea.org/classicstats/statisticssearch/report/?country=SYRIA&product=indicators&year=2010, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

43 "Crude Oil Proved Reserves 2010", U.S Energy Information Administration (IEA), 2 Kasım 2018, www.eia.gov/beta/international/rankings/#?product=57-6&cy=2010&pid=57&aid=6&tl_id=6-A&tl_type=a, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

44 "Crude Oil Proved Reserves 2010".

45 "Syrian Arab Republic/Fossil Fuel Energy Consumption", Knoema, 2 Mayıs 2023, <https://knoema.com/WBWDI2019Jan/world-development-indicators-wdi?country=1001620-syrian-arab-republic>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

ve Haseke bölgelerinde bulunan petrol yataklarının tamamı YPG unsurlarınca kontrol edilmektedir. El-Ömer, ülkenin sahip olduğu en büyük petrol sahasıdır. Deyrezzor bölgesi ise petrol yataklarınca zengin, ülkenin önemli doğal kaynaklarının bulunduğu bölgelerden biridir.⁴⁶ Sadece Deyrezzor'un doğusundaki petrol yatakları, ülkenin sahip olduğu tüm enerji kaynaklarının yüzde 30'undan fazla bir kısmına tekabül etmektedir. Nihayetinde, YPG terör örgütü ülkenin tüm enerji kaynaklarının dörtte üçüne yakın bir kısmını kontrol etmektedir.⁴⁷

Kaynak: Suriye Gündemi

YPG işgal ettiği bölgelerde küçük ölçekli el yapımı rafineriler kurma yoluna gitmiştir. Bu rafinerilerde üretilen petrolün bir kısmı uçak yakıtı olarak bilinen kerosen ve uçak benzini içinde bulunan ve plastik sanayisinde kullanılan benzen elde etmek için kullanılırken, motorlu taşıtlarda kullanılan benzin ve akaryakıt olarak da değerlendirilmektedir.⁴⁸ Bunlarla beraber elektrik enerjisi üretiminde de girdi olarak kullanılmaktadır.⁴⁹ Fakat çıkartılan petrol, en nihayetinde bir ihrac kalemi olarak değerlendirilmektedir.

46 "Suriye'deki Enerji Kaynaklarının Ne Kadarı PYD'nin Elinde?", Anadolu Ajansı, 9 Şubat 2018.

47 "Suriye'deki Enerji Kaynaklarının Ne Kadarı PYD'nin Elinde?"

48 "Syrian Kurds Refine Oil for Themselves for the First Time", *The National*, 30 Temmuz 2015, <https://www.thenationalnews.com/world/syrian-kurds-refine-oil-for-themselves-for-first-time-1.76029>, (Erişim tarihi: 12 Mayıs 2023).

49 "Syria Kurds Earning Millions from Oil Sales", Now Media, now.mmedia.me/lb/en/NewsReports/565952-syria-kurds-making-millions-from-oil-sales, (Erişim tarihi: 14 Kasım 2018).

YPG'nin mevcut petrol ihracat potansiyeli günde yaklaşık 300 bin varildir.⁵⁰ Günümüz ham petrol fiyatları değerlendirildiğinde potansiyel gelirler oldukça yüksektir. Ancak mevcut durumda SDG/YPG bu potansiyelin görece üçte birini yakalayabilmekte ve günlük yaklaşık 100 bin varillik bir üretim sağlayabilmektedir. Üretimi sağlanan petrol; Esed rejimine, Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY), iç pazara ve kaçakçılara satılmaktadır. Bu yönüyle bölgeden çıkan petrolün bölgesel bir kullanıma sahip olduğu ifade edilmektedir. Elde edilen gelirler ise dünya petrol piyasasının oldukça altında seyretmektedir.

YPG/SDG, çıkardığı petrolü bölgesinde modern bir rafineri olmadığı için ham olarak satmaktadır. Bu bakımdan YPG'nin en büyük rafineri alternatifi rejimin sahip olduklarıdır. Rejimin petrol, YPG'nin ise rafineri ihtiyacı söz konusu ticareti kolaylaştırmaktadır. Söz konusu karşılıklı bağımlılık, ABD'nin yaptırımlarına rağmen YPG ile rejim arasında petrol ticareti gerçekleşmesinin önünü açmıştır. Rejim ile YPG arasında, Haseke petroleri üzerine yapılan ortaklık anlaşması da söz konusu iş birliğini göz önüne sermektedir.⁵¹

Esed rejiminin petrol ihtiyacını karşılamak üzere terör örgütleriyle kurduğu ticari ilişkide YPG ilk değildir. 2014-2015 aralığında, ülkenin doğusundaki birçok petrol sahasını YPG'den önce DEAŞ ele geçirdiğinde, Esed rejimi DEAŞ'tan da petrol satın almıştır.⁵² Petrol sahalarını DEAŞ'ın ele geçirdiği bu aralıkta, rejimin günlük petrol üretiminin yaklaşık 30 bin varile kadar düştüğü ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu üretim ile rejim ihtiyacını karşılayamamış ve DEAŞ ile petrol ticaretine girmiştir.

Rejimin petrol ticaretini yürüten şirket Katerji Grup'tur. Geçmişte DEAŞ ile yürütülen petrol ticaretini de yürüten Katerji Grup, bugün YPG ile olan ticareti de sevk ve idare etmektedir. Nitekim bu ticareti koruma görevi için grup kendi milis yapılanmasını oluşturmuştur. Katerji Grup, ABD ve AB'nin yaptırım listesinde yer almasına rağmen YPG bu petrol sevkiyatlarını gerçekleştirmektedir. Söz konusu petrol ticareti ayrıntılarıyla *Wall Street Journal*'da dahi yer almış olsa da ne ABD ne AB tarafından YPG'ye karşı bir yaptırım uygulanmamıştır.⁵³ Söz konusu ticaretin günlük yaklaşık 60 bin varil petrole kadar çıktığı ifade edilmektedir.⁵⁴ Günümüzdeki rakamlar net olarak bilinmemekle birlikte petrol ticaretinin devam

50 Potansiyel Esed rejimin 2010 ve 2017 üretimleri arasındaki fark alınarak hesaplanmıştır.

51 "Suriye'deki Enerji Kaynaklarının Ne Kadarı PYD'nin Elinde?"

52 Görücü ve Güler, "Suriye Petrolü YPG/PKK Terörünü Finanse Ediyor".

53 Benoit Faucon, "U.S.'s Syria Ally Supplies Oil to Assad's Brokers", *The Wall Street Journal*, 8 Şubat 2019.

54 Faucon, "U.S.'s Syria Ally Supplies Oil to Assad's Brokers".

ettiği görülmektedir. YPG'nin diğer ihracat kanallarına olduğu gibi rejime de ham petrolü dünya piyasasındaki fiyatların altında sattığı düşünülmektedir.

DOĞAL GAZ KAYNAKLARI

YPG, petrol sahalarının yanında ülkenin önemli doğal gaz sahalarına da sahiptir. Suriye'nin en büyük doğal gaz tesisi (günlük yaklaşık 1,4 milyar metreküp üretim)⁵⁵ olan Konoko, YPG'nin kontrolü altındadır.⁵⁶ Yine Deyrezzor'un doğusunda bulunan diğer doğal gaz kaynakları ve Cips'e'de bulunan doğal gaz çevrim santrali de YPG tarafından kontrol edilen bölgeler arasındadır.⁵⁷ Rejimin şu anki toplam doğal gaz üretimi olan 3,1 milyar metreküp düşünülürken, Konoko'nun önemi daha da belirgin hale gelmektedir. Konoko tesisine ek olarak, YPG diğer birçok doğal gaz sahasını da işletmektedir. Bugün YPG, çıkardığı tahmini 4,5-5 milyar metreküp doğal gaz kapasitesiyle rejimin çıkardığı yaklaşık 3 milyar metreküp⁵⁸ doğalgazdan daha fazla üretim yapmaktadır.⁵⁹ Her ne kadar gelirleri miktarı dolayısıyla ham petrol kadar yüksek olmasa da doğal gaz da kayda değer bir gelir sağlamaktadır.

SU KAYNAKLARI, TARIMSAL ÜRETİM VE HİDROELEKTRİK ÜRETİM KAPASİTESİ

Petrol ve doğal gaz kaynaklarının yanı sıra su kaynaklarına baktığımızda, Suriye'nin yıllık ortalama yağış miktarı 252 mm'dir.⁶⁰ Yıllık yenilenebilir su miktarı yaklaşık 16 milyar metreküp olarak tahmin edilmektedir.⁶¹ Su kaynakları ile ilgili olarak, Suriye'de 16 nehir ve bu nehirlerle ait kollar vardır.⁶² Suriye'deki en önemli su kaynakları Fırat, Dicle, Asi, Afrin, Nahr-Kabir el Janoubi ve Yarmuk

55 James Gavin, "IS Loss of Conoco Plant Reframes Syrian Gas Options", Interfax, 4 Ekim 2017.

56 "US-Backed Force Seizes Major Syria Gas Plant", France24, 23 Kasım 2017.

57 "Suriye Petrolünün Yüzde 70'i PKK'nın Elinde", Anadolu Ajansı, 9 Şubat 2018.

58 "Statistical Review of World Energy 2018", (s. 28), BP, (Haziran 2018), <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

59 Tahmini potansiyel Esed rejiminin 2010 ve 2017 üretimleri arasındaki fark alınarak hesaplanmıştır.

60 "Country profile-Syrian Arab Republic", Food and Agriculture Organization (FAO) of the United Nations, (2008), http://www.fao.org/nr/water/aquastat/countries_regions/Profile_segments/SYR-WR_eng.stm, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

61 (6 milyar metreküp yeraltı suyu + 12 milyar metreküp yüzey suyu-2 milyar metreküp her ikisinin de örtüşmesi): "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results", FAO of the United Nations, https://tableau.apps.fao.org/views/ReviewDashboardv1/country_dashboard?%3Adisplay_count=n&%3Aembed=y&%3Ais-GuestRedirectFromVizportal=y&%3Aorigin=viz_share_link&%3AshowAppBanner=false&%3AshowVizHome=n, (Erişim tarihi: 31 Ocak 2019).

62 "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results".

nehirleridir. Bu kaynaklar arasında Fırat Nehri, ülkenin toplam kullanılabilir su kaynaklarının yüzde 97'sini (15 milyar metreküp)⁶³ oluşturduğu için en büyük ve en önemli su kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle Fırat Nehri, Suriye su politikalarında en kritik konudur.

YPG, nehir üzerinde kurulan en büyük baraj olan Tabka Barajı'nı kontrolü altında tuttuğu için su potansiyelinden de aslan payını almaktadır. Fırat Nehri üzerindeki Tabka Barajı, toplam 14 milyar metreküp su depolama kapasitesine sahip, ülkedeki en büyük barajdır.⁶⁴ Dolayısıyla, Tabka Barajı'nın depolama kapasitesi olmadan, Fırat Nehri'nin Suriye'ye sağladığı su arzının yüzde 93'ü yakalanamayacaktır. Ayrıca, ülkenin 19,7 milyar metreküplük⁶⁵ toplam su depolama kapasitesinin dikkate alındığında, Tabka Barajı'nın, Suriye'nin toplam su depolama kapasitesinin yüzde 70'ini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu su potansiyeline ek olarak YPG, Dicle Nehri'nden (1,2 milyar metreküp)⁶⁶ elde edilen tüm suları da kontrol altında tutmaktadır. YPG'nin su potansiyeli 15,2 milyar metreküpe, Suriye'nin toplam yenilenebilir su kaynaklarının yüzde 97'sine ulaşmaktadır.

Son olarak tarımsal verilere baktığımızda, Suriye'nin toplam tarım arazileri 18 milyon hektar,⁶⁷ ekilebilir tarım arazileri 6 milyon hektar⁶⁸ ve sulanabilir tarım arazileri ise yalnızca 1,5 milyon hektardır.⁶⁹ Sulanabilir alanları kentlere göre analiz ettiğimizde, Haseke, Halep, Rakka ve Hama ön plana çıkarken, bu şehirleri Deyrizor, Şam, Humus ve İdlib izlemektedir.⁷⁰ Bunların arasında YPG kontrolü altında olan Haseke, yaklaşık 480 bin hektar⁷¹ (toplam sulanabilir arazilerin yaklaşık üçte biri) ile en geniş sulanabilir araziye sahiptir. YPG'nin kontrol ettiği Rakka, ülkenin en büyük üçüncü sulanabilir araziye sahiptir (200 bin hektar).⁷² Deyrezzor bölgesindeki 100 bin hektar⁷³ sulanabilir arazi de YPG'nin elindedir.

63 "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results".

64 "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results".

65 "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results".

66 "Syrian Arab Republic/Water/Aquastat/Data/Query/Results".

67 Karen Frenken, *Irrigation in the Middle East Region in Figures*, (FAO Water Reports, Roma: 2009), s. 346-347.

68 Frenken, *Irrigation in the Middle East Region in Figures*.

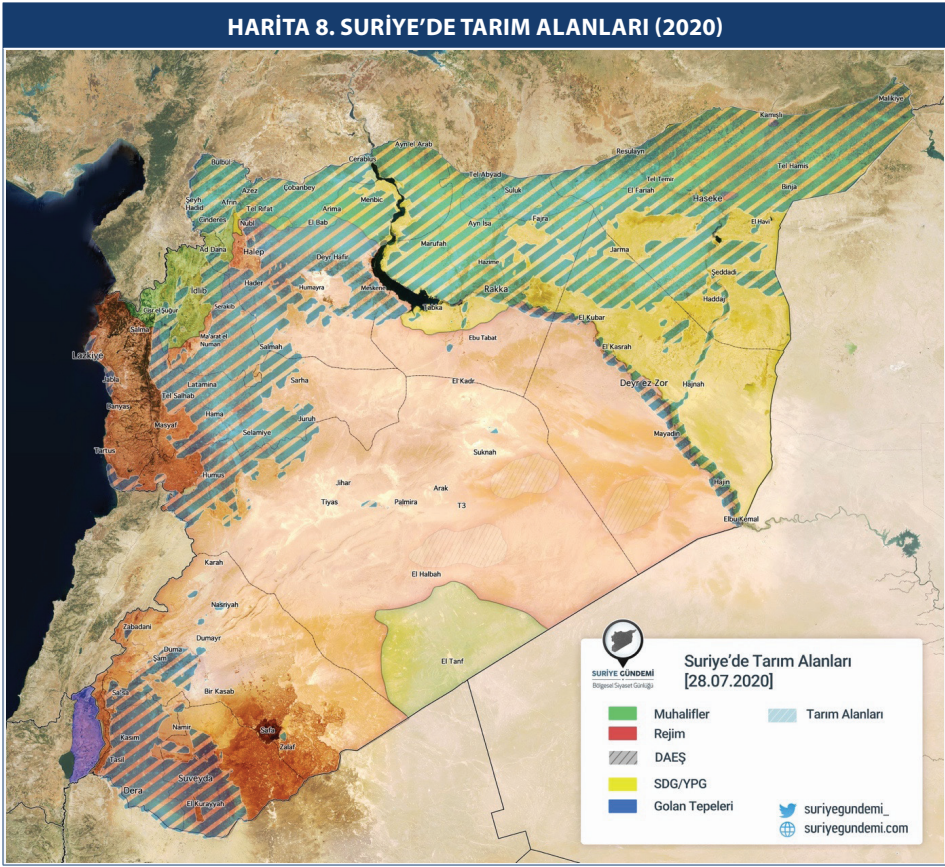
69 Frenken, *Irrigation in the Middle East Region in Figures*, s. 347-352.

70 "Global Map of Irrigation Areas (GMIA): Syrian Arab Republic", FAO's Global Information System on Water and Agriculture-AQUASTAT, <http://www.fao.org/nr/water/aquastat/irrigationmap/SYR/index.stm> (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

71 "Global Map of Irrigation Areas (GMIA): Syrian Arab Republic".

72 "Global Map of Irrigation Areas (GMIA): Syrian Arab Republic".

73 "Global Map of Irrigation Areas (GMIA): Syrian Arab Republic".

Kaynak: Suriye Gündemi

Kısacası, ülkedeki toplam sulanabilir tarım alanlarının yarısı YPG'nin kontrolü altındadır. Suriye iç savaşının başlamasından önce toplam su kaynaklarının yaklaşık yüzde 90'ı tarım amaçlı kullanılmaktaydı.⁷⁴ Bu dönemde Suriye, tarıma dayalı 2 milyar dolar⁷⁵ ihracat geliri elde etmekteydi ki bu miktar, ülkenin 12-13 milyar dolarlık⁷⁶ toplam ihracatının yüzde 17'sini oluşturuyordu. Başka bir deyişle tarım, yalnızca iç tüketim unsuru olarak değil, aynı zamanda ihracat kalemi olarak da çok önemli bir yere sahiptir.

Petrol ve doğal gaz kaynaklarının yanı sıra, YPG, Suriye'nin hidroelektrik kapasitesinin neredeyse tümünü kontrol etmektedir. Daha spesifik olmak gerekirse, ülkenin kurulu hidroelektrik kapasitesi olan 1,5 milyon kilovat (1,51

74 Frenken, *Irrigation in the Middle East Region in Figures*, s. 346-347.

75 Nazir Hassan, "Farming Systems in Syria: Its Constraints and Strategies for Improvement", *Scholars Journal of Agriculture and Veterinary Sciences*, Cilt: 1, Sayı: 4, (2014), s. 189-194.

76 "Syria Import and Export Indicators and Statistics at a Glance", Economy Watch, www.economywatch.com/world_economy/syria/export-import.html, (Erişim tarihi: 2 Şubat 2019).

gagivat)⁷⁷ ve savaş başlamadan sahip olunan yıllık yaklaşık 3 milyar Kilovat saat⁷⁸ elektrik üretimi YPG'nin kontrolü altına girmiştir. Bu elektriğin neredeyse tamamı üç ana baraj vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir: Baas (75 megavat),⁷⁹ Tabka (800 megavat)⁸⁰ ve Tişrin (630 megavat).⁸¹ Bu üç baraj da Fırat Nehri üzerinde yer almakta ve mevcut durumda hepsi elektrik potansiyelleri ile beraber YPG'nin kontrolü altında bulunmaktadır.

Nihayetinde, SDG/YPG Suriye'nin doğal kaynakları üzerinde rakipsiz bir hakimiyet alanına sahiptir. Suriye'deki toplam sulanabilir tarım alanlarının yüzde 50'si bu terör örgütünün inisiyatifi altında bulunmaktadır. Tarımdan elde edilen gelirler de (2 milyar dolar) aynı şekilde YPG inisiyatifine bırakılmış durumdadır. Aynı şekilde ülkenin toplam su potansiyelinin yüzde 95'i YPG tarafından kontrol edilmektedir. Ülkenin su stresi göz önüne alındığında, YPG diğer bölgesel aktörlerle ciddi bir pazarlık aracına sahiptir. Son ve en önemli husus ise YPG'nin ülkenin enerji kaynaklarının neredeyse yüzde 70'ini ve bu enerji kaynaklarından kazanılabilecek milyarlarca dolarlık potansiyel geliri kontrol ediyor olmasıdır.

77 "Hydropower in Syria: Hydropower Installed Capacity", World Energy Council, <https://www.worldenergy.org/data/resources/country/syria/hydropower/2011>, (Erişim tarihi: 29 Ocak 2019).

78 "Hydroelectricity Net Generation 2010: Syria", U.S. EIA (International Energy Statistics), https://www.eia.gov/beta/international/rankings/#?product=2-12&cy=2010&pid=33&aid=12&tl_id=12-A&tl_type=a, (Erişim tarihi: 29 Ocak 2019).

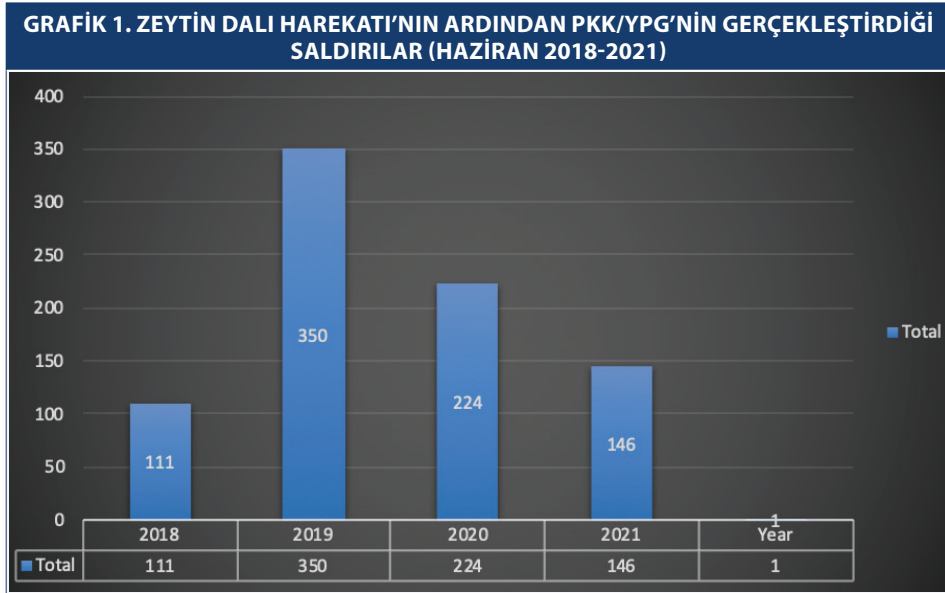
79 "Current List of Hydro PowerPlants: Syrian Arab Republic", Global Energy Observatory, <http://globalenergyobservatory.org/list.php?db=PowerPlants&type=Hydro>, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2023).

80 "Current List of Hydro PowerPlants: Syrian Arab Republic".

81 "Current List of Hydro PowerPlants: Syrian Arab Republic".

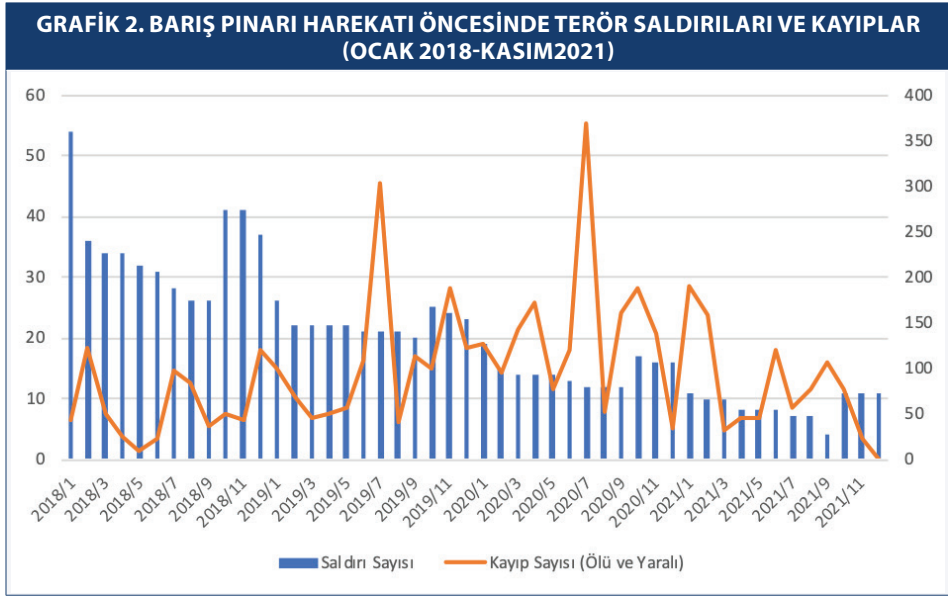
PKK/YPG'NİN SURİYE GEÇİCİ HÜKÜMETİ KONTROLÜNDEKİ BÖLGELERE YÖNELİK TERÖR SALDIRILARI

Türkiye ve Suriye Milli Ordusu unsurlarının Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketlerini gerçekleştirmesinin ardından terör örgütü PKK/YPG, söz konusu bölgelerde istikrarı baltalamak adına bir terör dalgası başlatmıştır. Özellikle Zeytin Dalı Harekatı'nın ardından başlayan bu terör saldırılarında, çoğunlukla sivil ve sosyal yaşam alanları hedef alınırken yüzlerce insanın hayatını kaybettiği binlercesinin de yaralandığı bir süreç yaşanmıştır. Terörizm Analiz Platformu'nun sisteminde yer alan verilere göre PKK/YPG, Suriye Geçici Hükümeti (SGH) kontrolündeki bölgelere yönelik 1 Haziran 2018-31 Aralık 2021 arasında 832 farklı saldırı gerçekleştirmiştir.

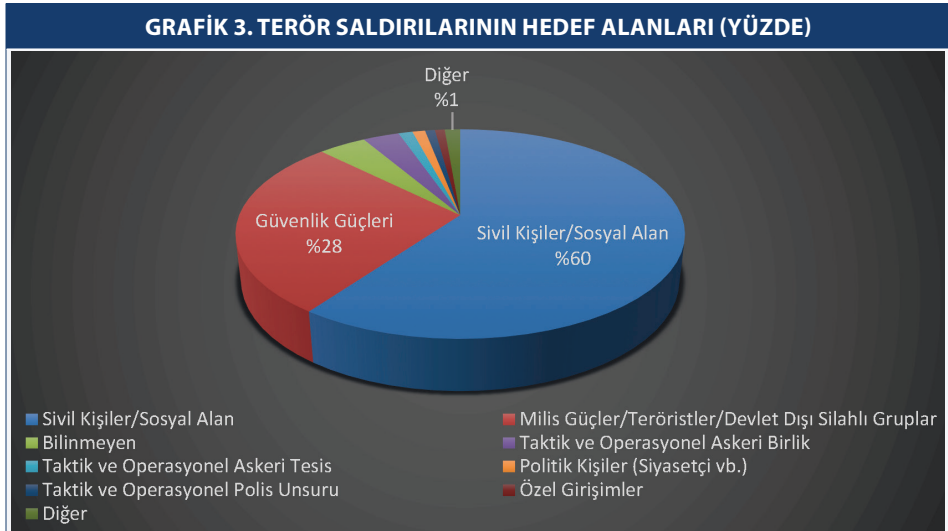
Kaynak: Terörizm Analiz Platformu

Grafik 1'de Zeytin Dalı Harekatı'nın ardından 1 Haziran 2018 itibarıyla PKK/YPG'nin gerçekleştirdiği toplam saldırı sayıları yer almaktadır. 2018'deki saldırıların yarısı grafikte yer aldığı için görece az görünmektedir. Saldırı grafiğine bakıldığında en çok saldırının gerçekleştiği yılın 2019 olduğu görülmektedir. Barış Pınarı Harekatı'nın Ekim 2019'da başlaması ve öncesinde ve sonrasında yaşanan terör saldırılarının yoğunluğu, zirveyi 2019'un almasına imkan tanımıştır. Grafik 2 dikkatle incelendiğinde Barış Pınarı Harekatı öncesinde terör saldırılarının neticesinde hayatını kaybeden yaralı sayısında sert artışların yaşandığı görülmektedir.

Kaynak: Terörizm Analiz Platformu

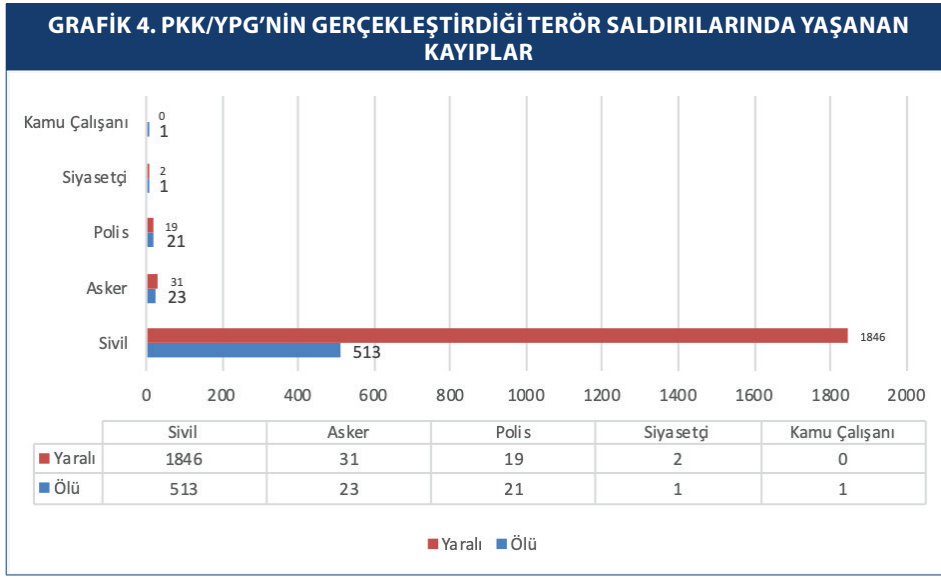
Terörizm Analiz Platformu'nun verileri, PKK/YPG'nin gerçekleştirdiği saldırıların en az yüzde 60'ının sivil ve sosyal yaşam alanlarının hedef aldığını göstermektedir. Bu oran, esas hedefin terör üretmek olduğunu ortaya koymaktadır. Güvenlik güçlerini hedef alan saldırılar yüzde 28'lik bir orana tekabül etmektedir.

Kaynak: Terörizm Analiz Platformu

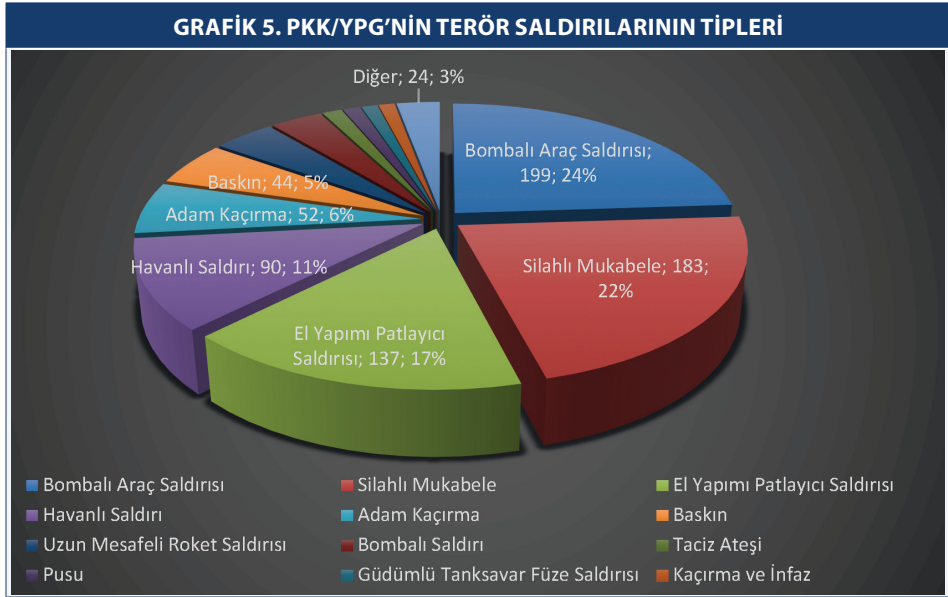
Söz konusu terör saldırılarında toplam 513 sivil, 23 asker, 21 polis ve bir siyasetçinin hayatını kaybettiği görülmektedir. Toplamda da 1.898 kişinin yaralandığı, söz konusu yaralıların 1.846'sının sivil olduğu belirlenmiştir. Sivil

alanların hedeflenmesi ile ölü sayısındaki sivil varlığı arasındaki fark da PKK/YPG'nin askeri unsurlara yönelik başarılı olamadığının ancak başta bombalı araç saldırıları olmak üzere çeşitli terör eylemleriyle direkt olarak sivilleri hedef aldığını göstermektedir. Nitekim, sivil alanlara yönelik saldırı oranı yüzde 60 olarak tespit edilse de tüm terör saldırılarında hayatını kaybeden sivillerin oranı yüzde 97 olarak tespit edilmiştir. Bu durum da PKK/YPG'nin terör eylemlerinin amacını ortaya koymaktadır.

Kaynak: Terörizm Analiz Platformu

PKK/YPG'nin terör saldırılarının tipleri de incelendiğinde nihai amacın terörü üretmek ve SGH'nin kontrolünde bulunan bölgelerinde güvenlik ve istikrarı baltalamak olduğu görülmektedir. En çok sivil kaybının yaşandığı saldırıların bombalı araç saldırıları olması da ayrıca dikkate değerdir. Söz konusu saldırı tipinin SGH bölgelerindeki şehir hücreleri tarafından ya da kontrol noktalarında habersiz bir şekilde EYP yerleştirilen araçlarla gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bunun yanında ağır silahlarla şehirlerin hedef alınması, EYP saldırıları, havan saldırıları, adam kaçırmaya ve baskın saldırıları diğer dikkat çeken başlıklar olarak ifade edilebilir.

Kaynak: Terörizm Analiz Platformu

Sonuç olarak, PKK/YPG'nin SGH bölgelerine yönelik terör saldırılarının, güvenlik güçlerinin tedbirlerini artırması, şehirlerin giderek demografik olarak oturması ve TSK'nın angajmanlarını yükseltmesiyle birlikte büyük oranda azaldığı görülmektedir. Nitekim 2021 boyunca toplamda 146 saldırı gerçekleşmiştir. 2022'den bugüne değin saldırıların daha da azaldığı görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin ve bölgedeki yerel unsurların mevcut hareket bölgelerini istikrarlı hale getirme çabaları sürmekle birlikte istatistiksel olarak da netice alındığı ortadadır.

DEMOGRAFİK DEĞİŞİM STRATEJİSİ

SDG/YPG'nin yukarıda zikredilen kategorilerin tamamında işlediği suçlar ve genel olarak yürüttüğü terör faaliyetleri bölgenin siyasi, ekonomik ve sosyolojik dokusunda büyük tahribat yaratmıştır. Örgüt kontrol ettiği bölgelerde Marksist-Leninist ideolojik yapılanma altında despot bir yönetim modeli inşa etmiş, Arapları ve Türkmenleri siyasetten ve bürokrasiden dışlamıştır. Kürt Ulusal Konseyi (ENKS) çatısında siyasi faaliyet yürütmeye çalışan Kürtler de terör örgütü SDG/YPG'nin doğrudan hedefi olmuş; parti binaları hedef alınmış, yine çeşitli ENKS üyeleri hapsedilmiş, işkenceye tabi tutulmuş ve hatta suikastlarla katledilmiştir. Örgütün tanzim ettiği yerel meclislerden, üst düzey bürokratik yapılanmalara kadar hemen hemen tüm yönetim sisteminde ırk ayrımcılığı (*apartheid*) suçunu sistematik şekilde işlemekte olduğu görülmektedir. Örgütün ayrıca mülkiyete el koyma suçlarında da daha yüksek bir oranda Arapları ve Türkmenleri hedef aldığı görülmektedir.

Nüfusun sınır dışı edilmesi veya zorla yerinden edilme, kişilerin istemleri dışında yaşadıkları topraklardan ayrılmak zorunda kalmaları anlamına gelmektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünün 7. Maddesi'nde nüfusun sürgün edilmesi veya zorla nakli insanlığa karşı işlenen suç olarak nitelenmektedir. PYD/YPG, Suriye'de alan hakimiyeti kazandığı birçok yerde kendi politikalarına karşı çıkan Arap, Türkmen ve Kürt nüfusu, zorla evlerini ve geçim kaynaklarını terk etmeye zorlamıştır. Topraklarından edilmiş bu kişilere yönelik her türlü zalimane, insanlık dışı ve aşağılayıcı uygulamayı hayata geçirmiştir.

Abluka ve ekonomik yaptırımlar vasıtasıyla, bölge halkını kaçırmaya ve bölgeden nakletmeye teşebbüs ettiği anlaşılmıştır. SDG/YPG'nin nüfusu sınır dışı ederek veya zorla nakline teşebbüs suçunu işlerken kullandığı eylem biçimleri ele alındığında, sivil nüfusu tehdit etmek, hürriyetten yoksun bırakma ve mülkiyete saldırmak bulunmaktadır.

Haseke ve Rakka vilayetlerinde ve Menbiç bölgesi de dahil olmak üzere ele geçirdiği bölgelerde kendisine muhalif Araplara, Türkmenlere ve Kürtlere yönelik tehcir politikası uygulayan örgüt demografik mühendislik çabasına girişmiştir. PYD/YPG köy yakma, ürün ve taşınmaz mallara el koyma gibi savaş suçu olarak kabul edilecek eylemleriyle bölgenin demografik yapısını değiştirerek özellikle kendisine yakın kişileri zorla göçe tabi tutulan alanlara yerleştirmiştir.

Bölge halkının desteğini alamayan PYD/YPG, bölgede etnik temizlik ve demografik yapı değişikliğiyle binlerce Arap, Türkmen ve Kürdün Suriye topraklarında yer değiştirmesine ve Suriye dışındaki çevre ülkelere sığınmasına sebebiyet vermiştir. Terör örgütünün özellikle işgal ettiği alanlardaki tapu sicillerinin bulunduğu bina ile nüfus müdürlüğü binalarını tahrip ettiği tespit edilmiştir. PYD/YPG, bu stratejisiyle bölgenin demografik ve sosyolojik yapısını değiştirmeyi hedeflemektedir.

PYD/YPG kontrolündeki Rakka, Tel Abyad, Haseke ve Menbiç bölgelerindeki Arap ve Türkmen köylerinde bulunan evlere el koyan ve nüfusu zorla göçe tabi tutan örgütün bu evleri askeri lojistik merkezi olarak kullanıldığı da belirlenmiştir. Bölgesel barışa ve güvenliğe yönelik tehdit oluşturan PYD/YPG, muhalif sivillere yönelik zorla yerinden etme politikasıyla, binlerce kişiyi evinden ve yurdundan göçe zorlamış ve aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu yüzlerce sivil söz konusu göçler sırasında hayatını kaybetmiştir. Örgütün zorla yerinden etme stratejisi, politikalarına karşı çıkan bölge halkına yönelik devam etmektedir.

ÇOCUKLARI ZORLA SİLAHALTINA ALMA STRATEJİSİ

SDG/YPG'nin Suriye'deki örgütsel ve askeri yapısı, stratejisi, taktik, propaganda araçları, mali kaynaklar ve eğitim kampları PKK'nın yapılanma sisteminin birebir aynısıdır. Örgüt, sözde yasama, yürütme ve yargı organları oluşturup, halkı vergi vermeye ve çocuklarını zorla askere almaya yönelik stratejisini devam ettirmektedir. Saha kaynaklarından alınan bilgilere göre, SDG/YPG tarafından zorla silahaltına alınan on beş yaş altındaki çocukların sayılarına yönelik farklı iddialar ve çalışmalar olsa da raporlama ekibinin kriterlerine ve belgeleme usulüne göre çok sayıda çocuk tespit edilmiştir.

1 Haziran 2021'de nüfusunun en az yüzde 90'ı Arap olan Menbiç'te yüzlerce sivil, SDG/YPG'nin kız ve erkek çocuklarını “zorunlu askerlik” adı altında silahaltına almasına karşı çıkarak örgütü protesto etmiş, bölge halkı kepenk kapatarak örgütün kontrol noktalarını ateşe vermiştir. SDG/YPG'nin insanlığa karşı işlenmiş suçlar kategorisine girecek bu uygulamasına yönelik bölge halkının tavrı, örgütün halk desteğinin olmadığını da gözler önüne sermiştir.

Çocukların zorla silahaltına alınması Cenevre Sözleşmesi ile yasaklanmıştır. Söz konusu sözleşmede, 15 yaşından küçük çocukların çatışmaların tarafı olmamaları ve özellikle silahlı kuvvetlerde yer almamaları gerektiği vurgulanmıştır. Nitekim 15 yaşından küçük çocukların silahlı kuvvetlerde askere alınması ve çatışmalarda aktif olarak kullanılması “savaş suçu” olarak nitelendirilmiştir. SDG/YPG'nin kontrol ettiği bölgelerde zorla silah altına aldığı çocukları çatıştırmaları bir “savaş suçu” olduğu için örgüt yöneticilerinin Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nde yargılanmalarının önünü açılacak diplomatik adımlar atılmalıdır.

PKK/YPG, 13 Temmuz 2014'te "Geneva Call" adlı sivil toplum kuruluşuyla "Çocukların Silahlı Çatışmalardan Korunmasına Dair Taahhütname" imzalamıştır. Örgüt adına Delal Amed ve Geneva Call adına Elisabeth Decrey Warner'ın imzaladığı taahhütnameyle örgüt 18 yaşından küçük çocuk savaşı almayacağını garanti etmiştir. Yine 2019'da SDG Genel Komutanı Mazlum Abdi, Birleşmiş Milletler nezdinde sözleşme imzalayarak; çocukları savaşçı olarak kullanmamayı, bünyesindeki kız ve erkek çocuklarını belirleyerek ayırmayı ve bu konuda önlemler almayı taahhüt etmiştir. Ancak, örgüt bu taahhütlerine uymayarak, Menbiç, Ayn el Arab, Kamışlı, Malikiyye, Dirbesiye, Haseke, Rakka ve Deyrezzor bölgelerinde çocukları zorla kadrolarına katmaya devam etmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığının 2016 İnsan Ticareti Raporu'nda PYD/YPG'nin 15 yaş altı çocukları kaçırarak eğitim kamplarına götürmeye devam ettiği kaydedilmiştir.

Belgeleme ekibi tarafından raporlanan altı on beş altında çocuğun zorunlu silahaltına alma vakasının haricinde, örgütün 15 ile 18 yaş altında on ayrı çocuğu ve sayıları belirlenemeyen bir grup çocuğu silah altına aldığı belgelenmiştir. Uluslararası hukuk 15 ile 18 yaş arasında çocukların gönüllü olarak silahaltına alınmasına belirli kurallar bağlamında cevaz verse de SDG/YPG'nin çok sayıda çocuğu kendi iradelerine rağmen kaçırarak silah altına aldığı tespit edilmiştir.

Çocukların silahlı milis grup oluşturma amacıyla kaçırılarak eğitime tabi tutulması PYD/YPG'nin insan kaynağı temin etme noktasında baş vurduğu en temel stratejisinden birisidir. Örgüt çatışmalarda ölen çocuklarının ailelerinin toplumsal statüsünü onları sözde "şehit yakını" ilan ederek artırarak onlara kurmuş olduğu yönetimde görevler vermektedir. Böylece toplumsal meşruiyet hedeflemektedir. Bunun yanında kaçırılan veya zorla silahaltına alınan söz konusu çocukları ideolojik ve silahlı eğitimden geçiren örgüt, bu stratejiyle terör eylemlerinde kendisine daha sadık kadrolar oluşturmayı hedeflemektedir.

Çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmasının örgüt için vazgeçilmez bir strateji olduğu görülmektedir. Nitekim Türk güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği nokta operasyonlarla üst düzey yöneticileri de dahil olmak üzere çok sayıda militanını kaybeden örgüt, militan eksikliğini çocuk katılımını artırarak kapatmayı hedeflemektedir. Yalnızca nicelik olarak değil, nitelik olarak da çocuk yaşta ideolojik eğitimden geçirdiği örgüt üyelerinin sadakatini bilen ve yıllarca bunu tecrübe eden PKK/YPG, sadık ve ideolojik olarak eğitilmiş kadrolar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda, söz konusu yetişmiş kadrolarıyla birlikte Kürt halkını ideolojik olarak kendi çizgisine getirmeyi amaçlamaktadır. Bu noktada yalnızca askeri olarak değil, idari, siyasi ve kültürel faaliyetlerde dahi söz konusu kadroları kullanmaktadır.

SONUÇ

PKK'nın Suriye yapılanması olan PYD, Suriye iç savaşıyla birlikte YPG, SDG ve nihayetinde "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" adı altında evrimleşen ve bölgede büyük güçlere hizmet ederek onların himayesinde devletleşmeye çalışan bir terör yapılanmasıdır. Türkiye'nin, devlet otoritesinin zayıfladığı ve devlet dışı aktörlerin yükselişe geçtiği bir coğrafyada birçok meydan okuma ile karşı karşıya olmakla birlikte, ulusal güvenliği ve toprak bütünlüğü açısından halihazırda en büyük tehdit olarak PKK'nın Suriye'de devletleşme çabasını gördüğü söylenebilir. PKK/YPG halihazırda Fırat'ın batısında Tel Rıfat ve Menbiç'i, Fırat'ın doğusunda ise Ayn el Arab'tan Haseke'ye, Rakka'dan Deyrezzor'a kadar geniş bir alanı kontrol etmektedir.

Her ne kadar Türkiye'nin askeri hareketleriyle Doğu Akdeniz'e kadar ulaşması hedeflenen bir terör devleti kurma hayalleri bertaraf edilmiş de olsa bugün ABD himayesinde "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" adı altındaki yapı giderek oligunlaşarak varlığını korumaktadır. Örgüt, meclisi, bakanlıkları, bürokrasisi ve güvenlik aygıtları ile kendisini bir devlet gibi şekillendirmeye çalışmaktadır. Yaklaşık 50 bin kilometrekarelik geniş bir alanı elinde tutan bu yapı, Suriye'nin enerji kaynaklarının yüzde 75'ini ve yine verimli tarım arazileri ile su kaynaklarının önemli bir kısmını kontrol etmektedir. Terör örgütü, ülkenin doğal kaynaklarını kontrol ederek hem kendi ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamaya hem de varlığını diğer aktörlere dayatma çabalamaktadır.

ABD'nin koruması altında bölgede güçlenmeye başlayan ve ülkenin önemli ekonomik kaynaklarının kontrolünü ele geçiren PYD/YPG, önce özerk ardından

tamamen bağımsız bir terör devletçiği kurma yolunda ilerlemektedir. Bu yapı, SDG çatısı altına eklenmiş Arap unsurlarla birlikte on binlerce kişilik bir terör gücüne sahiptir. Türkiye'nin nüfuzu altındaki bölgelere sistematik şekilde bombalı araç saldırıları düzenleyen, kontrolü altında yaşayan nüfusa şiddet ve baskı ile boyun eğdirmeye çalışan ve gençleri ve çocukları zorla silahaltına alan bu terör örgütü gerektiğinde Rusya ve Esed rejimiyle de angajmanlarını sürdürerek hayatta kalmaya çabalamaktadır. Keza örgüt bir yandan Halk Savunma Güçleri ile birlikte Sincar'da varlık gösterirken, diğer yandan ABD himayesinde KYB de ile ilişkilerini geliştirerek Irak denklemine de aktörleşmeye ve bölgesel meşruiyet zemini kazanmaya çalışmaktadır.

Türkiye ise 15 Temmuz darbe girişiminin hemen akabinde, kendisini Suriye denkleminin dışına itmeye çalışan güçlere yanıt verir şekilde Suriye'ye sınır ötesi askeri hareketler başlatarak, güney hattını Arap ve İslam dünyasından izole edecek bu terör kuşağını engellemeye yönelik önemli bir siyasi ve askeri irade göstermiştir. Fırat Kalkanı Harekatı ile terör örgütünün Menbiç üzerinden Afrin ile diğer kantonlarını birleştirerek toprak bütünlüğü sağlaması engellenmiştir. Zeytin Dalı Harekatı ile birlikte de bu emel tamamen bertaraf edilmiştir. Barış Pınarı Harekatı ile de Fırat'ın doğusunda bulunan Tel Abyad ve Resulayn gibi önemli Arap kentleri de terör örgütünden kurtarılmıştır. Türkiye ayrıca PKK/YPG'nin kontrol ettiği bölgelerde güçlü bir istihbarat ağı kurarak, örgütün lider kadrosunu etkisizleştirmeye yönelik operasyonlarına devam etmektedir. Ancak tüm bu adımlar örgütü Suriye'de zayıflatsa tehdit hala belirgin şekilde önümüzde durmaktadır.

Türkiye'nin kapsamlı askeri hareketlere devam ederek terör örgütünün Suriye'de tamamen topraksızlaştırılmasını sağlaması gerekmektedir. Bunun için örgütün güç temerküzünü gerçekleştirdiği M4 yolunun kuzeyini, özellikle de Ayn el Arab ve Kamışlı gibi bölgeleri özgürleştirmek gerekmektedir. Nihayetinde terör örgütü Suriye'de çok geniş alanları elinde tutsa da demografik açıdan kontrol ettiği bölgelerin nüfusunun yüzde 70-80'i Araplardan oluşmaktadır. Kürt nüfusun önemli bir kısmı da örgüte karşıdır. ABD'nin himayesine tamamen bağımlı olan terör örgütü, Suriye'deki varlığını ancak Türkiye Suriye'den askerini çekerse sürdürebilecektir. Bu nedenle, Türkiye'nin kendi ulusal güvenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik PKK/YPG tehdidini tamamen bertaraf edene kadar Suriye'de askeri varlık göstermesi ve hareketlere devam etmesi hayati bir önem arz etmektedir.

PKK/YPG'NİN SURIYE'DE DEVLET HAYALİ

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

PKK'nın Suriye yapılanması olan PYD, 2011'de başlayan halk ayaklanmasından faydalanıp rejim ile anlaşmalı bir şekilde askeri birliklerini teşkil ederek YPG ve YPJ'yi oluşturmuş, Afrin, Ayn el Arab ve Kamışlı kentlerini büyük ölçüde kontrol etmeye başlamıştır. Rejim desteğiyle birlikte muhalif Kürt unsurları ortadan kaldıran PKK, kontrol ettiği bölgelerde varlığını tahkim etmiştir. DEAŞ'ın Suriye sahasında da varlık göstermesiyle PKK için fırsat alanı oluşmuştur. DEAŞ'ın Ayn el Arab'a yönelmesiyle birlikte ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyonun desteğini alan YPG/PYD, DEAŞ'a karşı ilerleyerek Suriye'nin kuzeyinde ve doğusunda hakimiyet kurmuştur. Bu süreçte ABD, Türkiye'nin terör örgütü olarak kabul ettiği YPG/PYD'ye verdiği desteği kamufle etmek adına bazı Arap unsurların da yer aldığı Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kuruluşuna öncülük etmiştir. Böylelikle terör örgütü PKK/YPG, meşru bir aktör haline getirilmek istenmiştir. Ancak Türkiye bu duruma göz yummayarak Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı gibi askeri hareketlerle Suriye'de terör örgütü DEAŞ ve PKK/YPG ile sahada mücadele yoluna girmiştir.

Türkiye'nin gerçekleştirdiği askeri operasyonlara rağmen ABD öncülüğündeki Batı dünyası, PKK/YPG'yi desteklemeyi sürdürmüştür. Bölgede düzenli bir yönetim inşa edilmesi adına yalnızca askeri değil, sivil alanlarda da destekler ortaya konulmuştur. Bu bağlamda geçmişte ilan edilen özerklik girişimleri, 2018'de Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi adı altında yekpare bir yapıya dönüştürülmüştür. Söz konusu yapılanma, ismiyle dahi PKK/YPG'nin Suriye'ye dair hedeflerini açıkça ortaya koymaktadır. Mevzubahis yönetime rağmen PKK/YPG, terör örgütü kimliğini korumaktadır. Bu terör örgütü bölgede; çocukların savaştırılması, tehcir, yargısız infaz ve mülke el koyma başta olmak üzere çok sayıda savaş ve insan hakları suçu işlemeyi sürdürmektedir. Bu rapor, PKK'nın PYD'den, SDG ve Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'ne evrilen sürecini, PKK'nın işlediği savaş ve insan hakları suçlarını, askeri mevcudiyetini, tahakküm altına aldığı doğal kaynakları ve Türkiye'nin PKK/YPG'ye karşı gerçekleştirdiği askeri hareketleri ele almaktadır. Çalışma bu yönüyle PKK/YPG'nin anlaşılması ve analiz edilmesi noktasına dönük önemli bir çabanın ürünüdür. Ayrıca söz konusu çalışma, literatürdeki öncü çalışmalardan birini teşkil etmektedir.

